ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 70ον ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1934. Ἀριθ. 10.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ

ΟΙ ΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Γνωρίζει ὁ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ»

(Β΄. Τιμόθ. β΄. 19)

Ἡ θρησκευτικὴ Ἀναμόρφωσις ἢ Εὐαγγελικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ 16ου αἰῶνος ὑπῆρξεν ἓν κοσμοϊστορικὸν γεγονός, ὡς καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ἀναγνωρίζουσιν.

Ἡ θρησκευτικὴ αὐτη κίνησις ἢ μᾶλλον ἐπανάστασις, μετέβαλε ῥιζικῶς τὰς θρησκευτικὰς καὶ τὰς κοινωνικάς, ἀκόμη δὲ καὶ τὰς πολιτικὰς ἀντιλήψεις καὶ ἰδέας τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου.

Αἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπικρατοῦσαι θρησκευτικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Μεσαίωνος ἤλλαξαν μορφήν. Ὁ λαός, ὅστις ἐκρατεῖτο μακρὰν τῶν πηγῶν τῆς θρησκείας του, διεξεδίκησε τὰ δικαιώματά του. Ὁ **ὁμαδικὸς** Χριστιανισμὸς ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ **ἀτομικοῦ** Χριστιανισμοῦ. Δὲν εἶσαι Χριστιανὸς διότι οἱ πλησίον σου, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι σου εἶναι Χριστιανοί, ἀλλὰ διὰ νὰ ἦσαι Χριστιανός, ὀφείλεις νὰ ἔλθῃς εἰς προσωπικὴν καὶ ἀτομικὴν σχέσιν μὲ τὸν ἀρχηγόν τῆ ςθρησκείας διὰ τοῦ Εὐαγγελίου· διότι ὁ ἀρχηγὸς τῆς θρησκείας δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄνθρωπος, ἔστω καὶ ἂν ὀνομάζηται Πάπας ἢ Πατριάρχης, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ διὰ νὰ γευθῇ θάνατον ὑπὲρ παντὸς ἀνθρώπου, καὶ διὰ τοῦ ἐξιλαστηρίου θανάτου Αὐτοῦ νὰ σώσῃ ἐκ τῆς ἐξουσίας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτῆς πάντα πιστεύοντα εἰς Αὐτόν.

Ἡ διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων—τῆς κοινωνίας—εἰς λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς ἤλλαξεν ἐπίσης. Διότι εἶναι ῥητὴ ἡ μαρτυρία τῆς Γραφῆς ἡ διακηρύττουσα ὅτι «ἔκαμεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα αὐτοῦ» (Ἀποκ. α΄ 6). Δὲν ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν τινα προνομιοῦχον καὶ ἀσύδοτον τάξιν οἱ ἡγέται τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς· εἶναι ἁπλῶς ἐντεταλμένοι ὁδηγοὶ μὲ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κανόνα τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ζωῆς, ***τὸν Χριστόν,*** τὸν ἀόρατον συμπαραστάτην καὶ ὁδηγόν, καὶ τὸν γραπτὸν αὐτοῦ Λόγον ὡς ἀχώριστον σύντροφον παντὸς Χριστιανοῦ.

Αἱ πολιτικαὶ ἀντιλήψεις ἐπίσης ὑπέστησαν μεταβολὴν δυνάμει τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Ἀνεξαρτήτως τῆς εὐμενείας ἢ δυσμενείας τῶν ἀνθρώπων ὁ Χριστιανός, ὡς πολιτικός, ὀφείλει νὰ πράττῃ τὸ καθῆκόν του, ἀπο-

βλέπων πάντοτε εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον τοῦ λαοῦ. Ἀμερικανός τις ἱστορικὸς λέγει:

«Ἡ Εὐαγγελικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ 16ου αἰῶνος δὲν ἔλυσε μὲν τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν, ἔδωκεν ὅμως τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν ὀρθὴν λύσιν αὐτοῦ. Ἀκόμη καὶ τὸ νεώτερον δόγμα «Ἐλευθέρα Ἐκκλησία ἐν ἐλευθέρᾳ Πολιτείᾳ» ἀφίνει ἀκαθόριστα τὰ ὅρια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

«Ἐκτὸς τοῦ ζητήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἄλλα ζητήματα δυνατὸν νὰ προκύψωσιν, ὅταν εἷς ἰσχυρὸς ἐκκλησ. ὀργανισμός, ὡς ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, ἀξιοῖ νὰ προσδιορίζῃ αὐτὴ τὰ ὅρια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ νὰ κυριαρχῇ ἐπὶ τῶν συνειδήσεων πολυπληθῶν πολιτῶν εὑρισκομένων ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας» (Eicher, Church History, σελ. 413).

Βεβαίως ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ 16ου αἰῶνος ἠσχολήθη μὲ τὰ βασικὰ Χριστιανικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀνέφερα προλαβόντως· ἐν τούτοις ὅλαι αἱ διακλαδώσεις καὶ λεπτομέρειαι τῆς ζωῆς ᾐσθάνθησαν τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς.

Εἶναι δὲ λίαν ὠφέλιμον νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ζητήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διεμόρφωσαν ἕνα νέον κόσμον θρησκευτικόν, ἔδωκαν νέας κατευθύνσεις εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἤνοιξαν νέους ὁρίζοντας δράσεως εἰς τὸν ἄτονον καὶ λιπόψυχον Μεσαιωνικὸν κόσμον.

Ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ ἠγρύπνει πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς λαοῦ Του, τὸν ὁποῖον ἀνάξιοι θρησκευτικοὶ ἡγέται, ἐκμεταλλευταὶ τῆς ἁπλότητος, τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς εὐπιστίας του, παρέσυραν εἰς μίαν κατάστασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπεστήριζε μὲ φανατισμὸν καὶ μὲ πάθος πράγματα ξένα πρὸς τὴν ἁπλότητα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀληθείας, ἀποξενούμενος οὕτω τοῦ μόνου προστάτου καὶ ὁδηγοῦ του—τοῦ Χριστοῦ.

Σήμερον Κυριακὴν τῆς Μεταρρυθμίσεως, καθ' ἣν ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη τηρεῖ ἰδιαιτέρως τὴν μνήμην τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ 16ου αἰῶνος, ἄς ἐξετάσωμεν ποίας ἀληθείας ἐκήρυξε καὶ ποίας βάσεις ἔθεσεν αὐτη.

I. Τὸ ἀπόλυτον κῦρος τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἔρευναν τῶν Γραφῶν.

Αἱ πηγαὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας—αἱ Ἱεραὶ Γραφαὶ—αἱ ὁποῖαι τόσον πολὺ παρημελήθησαν διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους, ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως πάλιν εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον τῶν Μεταρρυθμιστῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀπόδοσις εἰς τὰς Γραφὰς τῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν εἶχον καὶ τὴν ὁποίαν ὤφειλον νὰ κρατήσουν ὑψηλὰ μέχρι τέλους. Εὐτυχὲς γεγονὸς ὑπῆρξεν ἡ ἀνακάλυψις τῆς τυπογραφίας, διὰ τῆς ὁποίας ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ ἀντίτυπα τῆς Γραφῆς ἀκόπως πλέον. Ἄλλο γεγονὸς ἀπὸ πολλοῦ ἀναφανὲν ἦτο ἡ ἀνάπτυξις τῆς γλώσσης ἑνὸς ἑκάστου λαοῦ εὑρισκομένου ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀπῄτει (καὶ ἀπαιτεῖ ἔτι καὶ σήμερον) ὅπως τὰ ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ὁλόκληρος ἡ δημοσία λατρεία ἦναι εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο πλέον ἀνεκτόν, ἀφοῦ ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα ἑκάστου λαοῦ διεμορφώθη. Τούτου ἕνεκα τὸ δεύτερον ἀξιοσημείωτον ἔργον τῶν Μεταρρυθμιστῶν ἦτο ἡ μετάφρασις τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς

τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ προσπάθεια αὕτη πρὸς μετάφρασιν τῶν Θείων κειμένων ἤχθη εἰς περιωπὴν κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὁπότε ἡ ἵδρυσις τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν ἔθεσεν ὡς βάσιν τῆς δράσεώς των τὴν μετάφρασιν καὶ διάδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς καθημερινῆς χρήσεως παντὸς λαοῦ καὶ ἔθνους καὶ φυλῆς καὶ εἰς τιμὴν προσιτὴν εἰς τὰ πενιχρότερα βαλάντια. Ὁ λαὸς ὁ πολύς, ὁ μέχρι τότε κρατηθεὶς μακρὰν τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς θρησκείας, ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς πηγὰς τῆς πίστεώς του καὶ δὴ εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἠννόει καὶ ὡμίλει.

Συγχρόνως ὅμως ὤφειλε νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐρευνᾷ τὰς Γραφὰς καὶ νὰ ἀρύεται ἐξ αὐτῶν διδάγματα διὰ τὴν πρακτικὴν Χριστιανικήν του μόρφωσιν καὶ ζωήν.

Τί τὸ ὄφελος νὰ ἔχῃ τις τὰ ἱερὰ κείμενα ἀνὰ χεῖρας εἰς τὴν γλῶσσάν του, ἐὰν δὲν τῷ ἐπιτρέπηται νὰ τὰ μελετᾷ καὶ νὰ τρέφηται ἐξ αὐτῶν;

Τὰ δύο ταῦτα ζητήματα, ἀχθέντα εἰς ὃ σημεῖον ἤχθησαν ὑπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὑπῆρξαν ἓν καίριον πλῆγμα κατὰ τῆς ἀξιώσεως τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ νὰ κρατῇ διαπαντὸς τὸν λαὸν ἀπεστερημένον τοῦ Θείου ἄρτου, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντος, δηλ. τῶν λόγων καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Ὁποῖα δὲ πράγματα ἐγέννησεν εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν Ἐκκλησίαν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἄγνοια τῶν Γραφῶν εἶναι ἀπίστευτον. Ὅλαι αἱ προλήψεις, καὶ δεισιδαιμονίαι, πλεῖσται τῶν ὁποίων σώζονται καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα τῆς ἀσυγγνώστου ὀλιγωρίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων πρὸς τὰ ὕψιστα πνευματικὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον κατέστησαν αἰχμάλωτον τοῦ ἐγωϊσμοῦ των καὶ τὸν παρέσυραν ὡς νευρόσπαστον τῇδε κακεῖσε, διαπράττοντες συγχρόνως ἀνήκουστα κακουργήματα ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι δῆθεν ὑπερησπίζοντο τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ, ἐνῷ ἐν τῇ πραγματικότητι ὑπέσκαπτον ἀσυγγνώστως τὰ θρησκευτικὰ θεμέλια τῆς Χριστιανικῆς ὑποστάσεως.

Προσθέσατε εἰς τ' ἀνωτέρω τὴν ἀσύστολον ἐκμετάλλευσιν, ἥτις διενηργεῖτο ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐξαγορᾶς συγχωροχαρτίων. Πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα τῆς ἀγνοίας τῶν Γραφῶν, αἱ ὁποῖαι διεκήρυττον κατηγορηματικῶς ὅτι μόνη ἡ ἱλαστήριος θυσία τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐγένετο ἱλασμὸς ὑπὲρ ἡμῶν, δύναται νὰ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ νὰ φέρῃ ἡμᾶς κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Πατέρα διὰ τῆς εἰς τὸν Χριστοῦ πίστεως καὶ ἀφιερώσεως.

II. Δικαίωσιν ἐκ πίστεως, ἄνευ τῶν ἔργων.

Τὸ κυριώτερον δογματικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε τὴν Εὐαγγελικὴν Μεταρρύθμισιν, ὑπῆρξε τὸ ἑξῆς: ***Πῶς δύναται νὰ συγχωρηθῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ δικαιωθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;*** Ἡ Ἐκκλησία διεκήρυττεν ἐπισήμως καὶ ἀνεπισήμως διὰ τῶν ὀργάνων της ὅτι εἶναι ἀρκετὸν νὰ κάμῃ τις ἔργα καλὰ διὰ νὰ δικαιωθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὰ καλὰ ἔργα ἦσαν ἔργα ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας καὶ πρὸ πάντων ***δωρεαὶ μεγάλαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν*** καὶ χρηματικαὶ

καταβολαί, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐξηγοράζετο ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἡ εὔνοια τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κόσμος ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμαθής. Ἡ ἔλλειψις τῶν μέσων πολλαπλασιασμοῦ τῶν Γραφῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐδημιούργησε μίαν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ἐξεμεταλλεύθησαν ἀσυστόλως οἱ ἡγέται τῆς θρησκείας.

Ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ ἔβλεπε τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ πολὺ πρὸ τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ 16ου αἰῶνος ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται σποραδικῶς ἄνθρωποι εἰλικρινεῖς καὶ πιστοί, οἵτινες διεμαρτύροντο ἐνδομύχως κατὰ τῶν ἐκτρόπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς. Πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἔμειναν ἄγνωστοι καὶ ἀνώνυμοι, ἄλλοι διὰ τοῦ αἵματός των ἐπεσφράγισαν τὰς Εὐαγγελικάς των δοξασίας, ἕως ὅτου ὡρίμασαν τὰ πράγματα καὶ τὸ ζήτημα τῆς «δικαιώσεως ἐκ πίστεως χωρὶς τῶν ἔργων» ἐτέθη ἐπὶ τάπητος ὁμοῦ μὲ τὰς ἄλλας καταχρήσεις καὶ ὑψώθη ἡ σημαία τοῦ Εὐαγγελίου ἁπλῆ ἀλλὰ ἀποτελεσματική.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐτελείωσε τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ἐξαγορὰ ἐγένετο ὑπ᾽ αὐτοῦ διὰ τοῦ αἵματός Του. «Τιμῆς ἠγοράσθητε», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ ἡ τιμὴ ἦτο καὶ εἶναι τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τί μένει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς νὰ πράξωμεν; Νὰ τὸ ἐξαγοράσωμεν πάλιν ἡμεῖς διὰ τῶν ἔργων μας; Ἂν ἠδυνάμεθα νὰ τὸ πράξωμεν ἡμεῖς, τότε πρὸς τί ἐθυσιάσθη ὁ Χριστός; Ἀλλὰ ἡμεῖς οἱ «ἐκ φύσεως τέκνα ὀργῆς» πῶς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμέν τι τὸ καλὸν καὶ τὸ θεάρεστον, ἀφοῦ ἤμεθα πωλημένοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν;

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος ἡ σκέψις αὕτη εἶναι σαθρὰ καὶ ἀσταθής. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἐξηγόρασεν· ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς φυλακῆς καὶ εἶπεν: «Ἐξέλθετε». Ὁ πιστεύων καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς φυλακῆς γίνεται ἐλεύθερος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐλεύθερος νὰ λατρεύῃ κατὰ συνείδησιν καὶ ἐν πνεύματι τὸν Θεόν του· ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθερος νὰ συνεργάζηται μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ζῶν ἐν τελείῳ ἀποχωρισμῷ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τελείᾳ ὑποταγῇ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Μία σκουριασμένη μηχανὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν τινά. Πρέπει ἀπαραιτήτως πρῶτον νὰ καθαρισθῇ. Πρέπει συνεχῶς νὰ λιπαίνηται (δηλ. νὰ λαδώνεται) καὶ τότε ἡ λειτουργία θὰ ἦναι τακτική.

Τί λογικώτερον αὐτῆς τῆς σκέψεως, ἡ ὁποία μεταφερομένη εἰς τὸ θρησκευτικὸν πεδίον μᾶς λέγει τὰ ἑξῆς:

α) Ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα κάτι χειρότερον ἀπὸ σκουαριασμένοι—λόγῳ τῆς ἁμαρτίας—καὶ συνεπῶς διὰ νὰ χρησιμεύσωμεν εἰς τίποτε, πρέπει νὰ καθαρισθῶμεν.

β) Ὅτι ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ μᾶς καθαρίζει ἀπὸ τὴν σκωρίαν, ἀφαιρεῖ τὴν ἐνοχὴν τῆς ἁμαρτίας τοῦ παρελθόντος, καὶ ἀνοίγει δι᾽ ἡμᾶς νέους ὁρίζοντας.

γ) Ὅτι ἡ νέα κατάστασις ἔχει ἀνάγκην λιπάνσεως διὰ νὰ λειτουργῇ κανονικῶς, δηλ. ἔχει ἀνάγκην νὰ τρέφηται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, νὰ αὐξάνῃ εἰς

πίστιν καὶ ἁγιασμὸν καὶ πρᾳότητα, διὰ νὰ δύναται νὰ χρησιμοποιῆται ἀποτελεσματικῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου.

Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐπανέρχεται ἐνώπιον ἡμῶν κατὰ καιρούς· καὶ ἀκριβῶς διὰ νὰ ἤμεθα ἕτοιμοι εἰς ἀπολογίαν καὶ νὰ εὑρισκώμεθα ἐπὶ της γραμμῆς, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ Εὐαγγελικὴ Μεταρρύθμισις εἰς τὸ βασικὸν τοῦτο ζήτημα «Πίστεως καὶ ἔργων» καθιερώθη ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ὡς Κυριακὴ τῆς Μεταρυθμίσεως.

ΙΙΙ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος Μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου.

Ἕτερον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὁ Μεσαιωνικὸς Χριστιανισμὸς δὲν ἠδυνήθη, ἢ μᾶλλον δὲν ἠθέλησε, νὰ ἐννοήσῃ, ἦτο τὸ ζήτημα τῆς ***μεσιτείας τοῦ Χριστοῦ***, ὅστις δὲν ἔχει ἀνάγκην κανενὸς βοηθοῦ εἰς τὸ ἔργον Του αὐτό. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι νὰ ὑποδείξωμεν εἰς τὸν Θεὸν τί πρέπει νὰ πράξῃ. Ἦτο ἐπομένως ἐκτροπὴ ἀπὸ τῆς διαγεγραμμένης εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁδοῦ νὰ ἀνυψώσουν πλησίον τοῦ Χριστοῦ ὡς ***παραμεσίτας*** ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅ,τι ἦσαν καὶ ὅ,τι εἶναι, τὸ ἐχρεώστουν εἰς τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ ἐξιλασμοῦ καὶ τῆς μεσιτείας τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ αὐτῶν.

Τοιοῦτο μεσαιωνικὸν πνεῦμα, ἐν διαστάσει εὑρισκόμενον πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ Εὐαγγελίου, βεβαίως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνεχθῇ ἡ Εὐαγγελικὴ Μεταρρύθμισις, ἡ ὁποία ἐστήριξεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς πάντα τὰ δόγματα της ἐπὶ τῆς Γραφῆς.

Ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ δεδοξασμένου Λυτρωτοῦ ἡμῶν, εἶναι Θεάνθρωπος, δὲν τὸ ἠρνεῖτο ἡ Μεσαιωνικὴ Ἐκκλησία. Ἤθελεν ὅμως ν' ἀνυψώσῃ τοὺς μάρτυρας τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ τοὺς εὐσεβῶς ζήσαντας καὶ εὐσεβῶς ἀποθανόντας εἰς ὕψη ἄφθαστα δι' αὐτοὺς καὶ ἀπαράδεκτα ὑπ' αὐτῶν,

Δὲν ἦσαν Θεάνθρωποι, δὲν ἦσαν καθόλου Θεοί, συνεπῶς δὲν ἦσαν πανταχοῦ παρόντες, διὰ νὰ δύνανται ν' ἀκούωσι τὰς προσευχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐνεργῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀμφότερα ἦσαν ἔργα τοῦ Χριστοῦ, διότι Αὐτὸς εἶπεν. ὅταν ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς: «Ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ εἶμαι ἐν μέσῳ αὐτῶν». Ὁ δὲ Παῦλος (Α΄. Τιμ. β΄. 4) λέγει: «Διότι εἶναι εἷς Θεός, ***εἷς καὶ Μεσίτης*** Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς». Καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς (ζ΄, 25). γράφει: «Ὅθεν δύναται καὶ νὰ σώζῃ ἐντελῶς τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ, ζῶν πάντοτε διὰ νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ αὐτῶν». Αὐταὶ αἱ σαφεῖς δηλώσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπῆρξαν διὰ τοὺς Μεταρρυθμιστὰς καὶ εἶναι διὰ τὰς Εὐαγγελικὰς ἢ Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας τῆς σήμερον ἀλήθειαι θεμελιώδεις, αἵτινες οὐδεμίαν συνθηκολόγησιν ἐπιδέχονται.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἐκκλησίας κατέφυγον εἰς τὴν Παράδοσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ὠνόμασαν Ἱερὰν καὶ ἄγραφον, διὰ νὰ στηρίξωσι τὰς ἀρχάς των.

Ἀλλ' ὅμως ἀπέναντι τοιαύτης κατηγορηματικῆς δηλώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν καμμίαν ἐνίσχυσιν ἄλλοθεν διὰ τὴν ὑποστήριξιν ἀντιγραφικῶν ἰδεῶν καὶ δογμάτων;

Ὄχι. Οὔτε μεσιτεῖαι ἁγίων οὔτε ἱεραὶ παραδόσεις οὔτε ἀλάθητα παπῶν

δύνανται νὰ σταθοῦν πρὸ τῶν κατηγορηματικῶν διδασκαλιῶν καὶ τοῦ φωτὸς τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὑπὸ τοῦ φωτὸς τούτου ὁδηγούμενοι, ἐκ τούτου ἀντλοῦντες δύναμιν καὶ ἰσχύν, δι' αὐτοῦ διηνεκῶς τροφοδοτούμενοι, εἴμεθα ἀσφαλεῖς καὶ γνωστοὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν. Διότι «γνωρίζει ὁ Κύριος τοὺς ὄντας Αὐτοῦ».

Εἴμεθα πράγματι γνωστοὶ εἰς τὸν Κύριον; Τὶς τὸ μαρτυρεῖ; Πρέπει νὰ τὸ μαρτυρήσῃ ἡ Γραφή. Ἀλλ' ἡ Γραφὴ θὰ μαρτυρήσῃ, ὅταν τὴν ἔχωμεν καταστήσει τὸν ἀχώριστον ἡμῶν σύμβουλον καὶ σύντροφον καὶ ὁδηγὸν καὶ ῥυθμιστὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Δὲν ἀρκεῖ νὰ λεγώμεθα ἁπλῶς Χριστιανοὶ ἢ Εὐαγγελικοὶ κατ' ὄνομα. Πρέπει νὰ ἤμεθα πράγματι τοιοῦτοι, περιπατοῦντες ἐπὶ τῶν βασικῶν τούτων Εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, μὴ ἀνταλλάσσοντες καμμίαν ἐξ αὐτῶν μὲ ἐφευρέσεις ἀνθρωπίνης φαντασίας ἢ ἀνθρωπίνας παραδόσεις ἄντικρυς ἀντιθέτους πρὸς τὸ γράμμα καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Γραφῆς.

Ἐὰν πολιτευώμεθα καὶ ζῶμεν οὕτω πως, συμμορφούμενοι πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, θὰ ἤμεθα ὄντως γνωστοὶ εἰς τὸν Κύριον. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ

Ἐπικρατῆσαν ὡραῖον ἔθιμον τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ἔχει ἀφιερώσῃ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου εἰς παγκόσμιον ἑορτασμὸν τῆς ἐπετείου τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ Μεσαιῶνος. Πνευματικοὶ καὶ ἡμεῖς ἀπόγονοι τῆς Ἀναμορφώσεως, θὰ δυνηθῶμεν νὰ μετάσχωμεν ἐπωφελῶς τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου, ἂν προσπαθήσωμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὸ πραγματικὸν νόημα τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος καὶ ζητήσωμεν νὰ διεισδύσωμεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Ποῖα ἦσαν τὰ κύρια χαρακτηριστικά, τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου; Ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀρχικὴ καὶ κυρία αἰτία, ἐξ ἧς πλάναι καὶ καταχρήσεις καὶ ὑπερβασίαι ἐξεπήγασαν καὶ ἡ ὁποία κατέστησε μοιραίαν καὶ ἀναπόφευκτον τῆς θρησκευτικῆς ἐκείνης Ἐπαναστάσεως τὴν κήρυξιν; Αὕτη κατὰ τὴν γνώμην μου ὑπῆρξεν ***ἡ πνευματικὴ ὑποδούλωσις τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ σύνολον***, ὁ τέλειος ἀποκλεισμὸς τοῦ ἀτόμου, ὡς τοιούτου, ἀπὸ τὴν σφαῖραν τῶν πνευματικῶν πραγμάτων. Κατὰ τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα ἔτη τοῦ Μεσαιῶνος ἡ ἀτομικὴ ἔρευνα τῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων ἐδεσμεύετο ἀπὸ τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τυφλὴν ὑποταγήν, ὁ ἀτομικὸς ἔλεγχος ἐξετοπίζετο ὑπὸ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπισήμου ἑρμηνείας, ἡ ἀτομικὴ κρίσις ἠχρηστεύετο ὑπὸ τῆς πνευματικῆς δεσποτείας τοῦ κλήρου, ἡ ἀτομικὴ πεποίθησις ἀντικαθίστατο ὑπὸ τῶν προσφερομένων εἰς τοὺς πιστοὺς ἑτοίμων λύσεων καὶ ἡ ἀτομικὴ συνείδησις συνεθλίβετο ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ δόγματος.

Ἐδῶ κατὰ συνέπειαν πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ καὶ τῆς Μεταρρυθμίσεως ὁ

οὐσιώδης χαρακτήρ. Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις κυρίως καὶ πρωτίστως ὑπῆρξε μία Ἐπανάστασις τοῦ τυραννηθέντος ***ἀτόμου,*** δι' ἧς διεξεδίκει τὰ καταπατηθέντα δίκαιά του· μία διακήρυξις τῆς ἀφυπνιζομένης ἀτομικῆς συνειδήσεως ὅτι ἀποκαθίσταται εἰς τὴν ἀπὸ πολλοῦ διακοπεῖσαν λειτουργίαν της. Καὶ ἂν ἡ θρησκευτικὴ αὕτη Ἐπανάστασις ἔχει δημιουργήσῃ δι' ἑαυτὴν τίτλους ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μας, οὗτοι κυρίως εἰς τοῦτο συνίστανται, ὅτι ἀνεγνώρισε τὸ ἄτομον ὡς ἰδιαιτέραν καὶ αὐτοτελῆ πνευματικὴν ὀντότητα καὶ τὸ ἀποκατέστησεν εἰς τὰ δικαιώματά του. Ὅτι ἤνοιξεν εἰς ἡμᾶς, ὡς ἄτομα, στάδια ἐρεύνης ἐπὶ ζητημάτων, ἅτινα ἀπετέλουν προηγουμένως ἀπηγορευμένας περιοχάς. Ὅτι μᾶς ἔθεσεν ἀντιμετώπους πρὸς τὰ διάφορα πνευματικὰ ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα καὶ ὑποχρεούμεθα νὰ μορφώνωμεν ἀτομικὰς κρίσεις καὶ ἀτομικὰς πεποιθήσεις. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὅτι μᾶς ἐξησφάλισε τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ἀνεπηρέαστον ἀπὸ οἱανδήποτε ἐξωτερικὴν ἐπιβολήν.

Εἶπα ***«ἀνεπηρέαστον».*** Εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος καθ' ὁλοκληρίαν ἀπηλλαγμένος ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων; Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπομονώσωμεν τελείως τὴν ἀτομικὴν συνείδησιν καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν λειτουργίαν της τελείως ἐλευθέραν ἀπὸ πάσης ξένης ἐπιρροῆς; Ἐδῶ ἀνακύπτει τὸ πολυθρύλητον καὶ διαρκῶς ἄλυτον πρόβλημα τῆς ***ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως.*** Ἀπὸ ἐπιρροὰς καὶ ἐπιδράσεις εἶναι δυστυχῶς ἀδύνατον νὰ ἀποξενωθῶμεν τελείως κατὰ τὴν μόρφωσιν τῶν πεποιθήσεών μας. Ἐπιδράσεις κρύφιαι καὶ ἄγνωστοι ὠθοῦν ἑκάστοτε τὴν κρίσιν μας πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν. Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας ἐκ τῶν πραγμάτων σχηματίζωμεν· τὰ αἰσθήματά μας, τῶν ὁποίων τὸ καθὲν προσθέτει τὸ ἰδικόν του χρῶμα εἰς τὰς ἰδέας μας· αἱ προκαταλήψεις καὶ προδιαθέσεις μας, αἵτινες χαράττουν πολλάκις ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀτραπόν, ἣν θὰ ἀναγκασθῇ ἡ σκέψις μας νὰ ἀκολουθήσῃ—ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τοὺς ἀφανεῖς συνεργάτας τῆς κρίσεώς μας πρὸς σχηματισμὸν τῶν πεποιθήσεών μας. Καὶ εἶναι εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ κατορθώσῃ ὄχι νὰ ἀπαλλάξῃ τελείως τὴν λειτουργίαν τῆς κρίσεώς του ἀπὸ τὰ ξένα ταῦτα στοιχεῖα, (πρᾶγμα δυστυχῶς ἀνέφικτον), ἀλλὰ τοὐλάχιστον νὰ περιορίσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν ὅριον τὴν ἐπίδρασίν των. Ὅταν ὅμως ὁμιλῶμεν περὶ ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, δὲν ἐννοοῦμεν αὐτὰς τὰς ἐπιδράσεις, ἀλλ' ἐννοοῦμεν τὴν χειραφέτησιν τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴν κηδεμονίαν, ἣν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκῇ ἐπὶ τῆς κρίσεώς του ἄλλος ἄνθρωπος, ἢ ὅμιλος ἀνθρώπων ἢ οἱοσδήποτε ὀργανισμός. Καὶ ἡ χειραφέτησις αὕτη τῆς ἀτομικῆς μας κρίσεως εἶναι τὸ ἱερώτατον τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα ἡ μεγάλη τοῦ Μεσαιῶνος Ἐπανάστασις μᾶς ἐκληροδότησε.

Τὸ μέγα ὅμως τοῦτο δικαίωμά μας δύο κίνδυνοι τὸ ἐπιβουλεύονται, ἐξ ἴσου ὕπουλοι, ἐξ ἴσου σπουδαῖοι. Ὁ εἷς, ὁ ἀρνητικός, εἶναι ὁ τῆς παραμελήσεως τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου. Προέρχεται δ' οὗτος ἐκ τῆς ὑπαρχούσης ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ῥοπῆς ὅπως ἐν τῇ ἀποκτήσει τόσον τῶν ὑλικῶν, ὅσον καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, καταβάλῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτέραν προσπάθειαν. Ἡ ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας ἐν ἑκάστῃ συγκεκριμένῃ ὑποθέσει, ἡ συσχέτισις τοῦ ἑνὸς ζητήματος πρὸς τὸ ἄλλο, ὁ σχηματισμὸς ἑνὸς ὁλο-

κλήρου συστήματος πεποιθήσεων, καλύπτοντος ὅλα ἐν γένει τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν πνευματικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου, προϋποθέτουν μελέτην συστηματικὴν καὶ μακράν, ἤτοι, τὴν καταβολὴν κόπου. Ἀκριβῶς δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κόπου τούτου ὁ ἄνθρωπος προτιμᾷ κατὰ κανόνα νὰ δίδῃ εἰς τὴν θρησκείαν του τὴν τυπικὴν ἐκείνην μορφήν, ἥτις χωρὶς νὰ ἱκανοποιῇ, ἀποκοιμίζει τὴν ψυχήν, δὲν ἀπαιτεῖ δὲ τὴν καταβολὴν ἰδιαιτέρας τινος πνευματικῆς προσπαθείας. Ἐγκολποῦται ὡς ἴδια τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς λύσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων πνευματικῶν ζητημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξαν διὰ τῆς μελέτης ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ οὕτω πως εὑρίσκεται αἴφνης κάτοχος ἑνὸς ὁλοκλήρου συστήματος θρησκευτικῶν δογμάτων, χωρὶς ὅμως τὰ δόγματα ταῦτα νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐνδομύχους πεποιθήσεις. Εἶναι δὲ τοσοῦτον ὑπουλότερος ὁ κίνδυνος, καθ᾽ ὅσον ὁ ἄνθρωπος φροντίζει νὰ περιενδύῃ τὴν πνευματικὴν ταύτην ὀκνηρίαν του μὲ τὸ ἀπατηλὸν ἔνδυμα τῆς ἀσφαλείας, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐμπνέει ἡ κρίσις τῶν προσώπων, τῶν ὁποίων τὰ συμπεράσματα οἰκειοποιήθη, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ᾽ ὄψιν του ὅτι ἡ ἀσφάλεια αὕτη πᾶν ἄλλο ἢ πραγματικὴ εἶναι. Διότι πεποιθήσεις τόσον ἀκόπως ἀποκτώμεναι ἐξ ἴσου εὐκόλως ἀποβάλλονται, ἡ δὲ ψυχὴ ἡ φιλοξενήσασά ποτε αὐτὰς προσφέρεται εὔκολον θῦμα τῆς πρώτης εὐλογοφανοῦς αἱρέσεως.

Ἐξ ἴσου ὅμως ὕπουλος εἶναι ὁ δεύτερος κίνδυνος ὁ ἐπιβουλεύων τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Ἔχει δὲ οὗτος τὴν βάσιν του εἰς τὴν ἐγωϊστικὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα βλέποντες τὰς ἰδέας καὶ πεποιθήσεις μας νὰ γίνωνται ἀποδεκταὶ καὶ ἀπὸ ἄλλους. Εἶναι φυσικὸν νὰ αἰσθανώμεθα ἕν εἶδος στοργῆς πρὸς τὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας ἀπεκτήσαμεν ὡς ἀποτέλεσμα ἰδίας μας πνευματικῆς ἐργασίας, οὔτε δὲ καὶ δυνάμεθα νὰ κατακριθῶμεν, ἐὰν τὰς ἰδέας ταύτας προσπαθῶμεν νὰ διαδίδωμεν εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτερον κύκλον προσώπων. Εἰς τὴν προσπάθειαν ὅμως ταύτην ἔχει χαράξῃ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ὅρια, τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ διασκελίσωμεν. Τὸ ἀπαραβίαστον τῆς ἀτομικότητος τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἀρχὴ ἡ κατευθύνουσα καὶ αὐτὰς τὰς πλέον ἀσημάντους λεπτομερείας τῆς Χριστιανικῆς μας δράσεως. Τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης ἂς χρησιμεύσῃ ὡς ὑπέρτατον παράδειγμα αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Παρατηρήσατε μὲ πόσην λεπτολόγον προσοχήν, μὲ πόσην στοργικὴν μέριμναν ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴν ταύτην εἰς τὰ κηρύγματά του, εἰς τὰ θαύματά του, εἰς τὴν ἐν γένει δρᾶσίν του. Θεραπεύει τὸν τυφλόν, πρὶν ὅμως τὸν θεραπεύσῃ, τὸν ἐρωτᾷ ἂν θέλῃ νὰ θεραπευθῇ, δίδων οὕτω πως εἰς αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν καὶ θέλησιν. Κηρύττει: «Ἔλθετε πρός με, πάντες οἱ ***διψῶντες***», ὑποδηλῶν διὰ τῆς λέξεως ταύτης ***τὴν ἀτομικὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ἀτομικὴν θέλησιν***. Ἀντιμετωπίζει κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην νύκτα τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, τὴν ὁποίαν δύναται μὲ ἕνα Του λόγον νὰ ἐξουδετερώσῃ, καὶ ὅμως ἵσταται εἰς τὸ κατώφλιον τῆς σκοτεινῆς ἐκείνης καρδίας, μὴ τολμῶν νὰ παραβιάσῃ τὸ ἱερὸν τῆς ἀτομικότητός της. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοιοῦτον σεβασμὸν ἐπέδειξε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, πῶς θὰ ἐπιτρέψωμεν ἡμεῖς εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν μας καὶ τὸν θρησκευτικόν μας ζῆλον νὰ μᾶς παρασύρουν εἰς ἐνεργείας θιγούσας ὁπωσδήποτε ταύτην;

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ τοῦτον τὸν κίνδυνον ἐφρόντισεν ὁ Πονηρὸς νὰ τὸν μεταμφιέσῃ μὲ τὸ χριστιανοπρεπὲς ἔνδυμα τῆς ***ἀγάπης πρὸς τὰς ψυχὰς*** καὶ ***τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸ πνευματικὸν καλὸν τοῦ πλησίον μας.*** Ἡ πανοῦργος ὅμως αὐτη περιβολὴ δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ μεταβάλῃ καὶ τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ἥτις εἶναι καὶ παραμένει ὁ ***ἐγωϊσμός μας.*** Τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ τὴν πνευματικὴν προκοπὴν τῶν ἀνθρώπων δικαιούμεθα, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεούμεθα, νὰ τὸ ἐκδηλώσωμεν ἐμπράκτως διὰ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν δράσεώς μας. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον κατ᾽ οὐδένα λόγον δικαιούμεθα νὰ πράξωμεν, εἶναι νὰ καταστήσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ὄργανον διεισδύσεως εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως καὶ μέσον καταπατήσεως τῆς ἀτομικῆς προσωπικότητος.

Ἔργον κατ᾽ ἐξοχὴν πνευματικόν, ὡς ἦτο ἡ Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ Μεσαιῶνος, δὲν ἀρκεῖται εἰς τοὺς συνήθεις τυπικοὺς ἑορτασμούς. Ἑορτασμός αὐτῆς πραγματικὸς εἶναι ἡ προσήλωσίς μας ἡ ὁλόψυχος εἰς τὰς μεγάλας ἰδέας, τὰς ὁποίας ἐκείνη ἐκήρυξε καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ δόγματα, τὰ ὁποῖα ἐφήρμοσε. Τὸ μεγαλύτερον δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ εὐγενέστερον εἶναι ἡ ***ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως.*** Μὲ προσοχὴν καὶ αὐστηρότητα ἂς στρέψωμεν τὸν φακὸν τοῦ πνευματικοῦ ἐλέγχου πρὸς τὴν ἰδίαν μας συνείδησιν καὶ ἂς ἀναζητήσωμεν ἐκεῖ τὰς περιστάσεις, καθ᾽ ἃς παρημελήσαμεν, περιεφρονήσαμεν ἢ καὶ ἀπερισκέπτως ἐπλήξαμεν τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἂς ἤμεθα δὲ προσεκτικοὶ ἵνα καὶ εἰς τὰς μικροτέρας λεπτομερείας τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς φερώμεθα πρὸς αὐτὸ μετ᾽ εὐλαβείας καὶ στοργῆς.

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΑΦΟΒΟΣ ΚΑΙ ΕΜΦΟΒΟΣ

Β΄. Ὁ Χριστιανὸς ἔμφοβος.

Ἀλλ᾽ ἐν ᾧ ἔχομεν λόγους νὰ μὴ φοβώμεθα τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν καταδρομὴν αὐτῶν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἡμετέρας πίστεως, ἔχομεν ἐκ τοὐναντίου λόγους ἰσχυροὺς παρρησίᾳ νὰ ὁμολογῶμεν τὸν Χριστὸν καὶ συμμορφώμεθα πρὸς τὰ διατάγματα αὐτοῦ, φοβούμενοι ***τὸν Θεόν:*** «φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα νὰ ἀπολέσῃ ἐν τῇ γεέννῃ».

Ὁ Θεὸς ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν λαμβάνει μέρος ἐναντίον τοῦ κόσμου. Ἐν ᾧ ὁ κόσμος κατακρίνει καὶ ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ καὶ διώκει τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ πάντα τρόπον προσπαθεῖ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὁ Θεὸς ἐκ τοὐναντίου ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει τὴν θρησκείαν ταύτην, καὶ ἀγαπᾷ μὲν τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὴν πιστῶς, βδελύσσεται δὲ καὶ θὰ φέρῃ εἰς κρίσιν τοὺς ἀπορρίπτοντας αὐτήν.

Ἡ βλάβη, ἣν ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἐπενέγκῃ ἐπὶ τοὺς καταφρονοῦντας τὸν νόμον αὐτοῦ καὶ μὴ συμμορφουμένους πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον καὶ φιλανθρωποτάτην θρησκείαν, ἥν αὐτὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπεκάλυψεν, εἶναι μεγίστη. Πρῶτον μὲν αὐτὸς διὰ τῆς Προνοίας αὐτοῦ κυβερνᾷ τὰ πάντα· καὶ δὲν ὑπάρχει γεγονός, τὸ ὁποῖον νὰ συνέβη ποτὲ χωρὶς τῆς γνώσεως αὐτοῦ καὶ συγκαταθέσεως.

Ὁ βίος λοιπὸν ἑκάστου ἀνθρώπου κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πάντα τὰ συμφέροντα καὶ αὐτοῦ τοῦ κοσμικωτάτου τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἀπίστου καὶ ἀθέου, κεῖνται εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὴν ἐξουσίαν Αὐτοῦ. Ἐὰν δὲν τιμωρῇ πάντας τοὺς ἀσεβεῖς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, τοῦτο γίνεται διότι μακροθυμεῖ ἐπ᾿ αὐτούς, ὥστε νὰ εἶναι ἀναπολόγητοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως· ἀλλ᾿ ἡ ἀνταπόδοσις αὐτῶν εἶναι βεβαία καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἀκολουθήσῃ. Καὶ τί εἶναι πάντα τὰ κοσμικὰ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα παραβαλλόμενα πρὸς τὰ αἰώνια συμφέροντα τῆς ἀθανάτου ψυχῆς; τί εἶναι ἡ ἀπώλεια τῶν προσκαίρων καὶ φθαρτῶν πραγμάτων τοῦ βίου τούτου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον δόξαν τοῦ ἀτελευτήτου μέλλοντος; καὶ τούτων δὲ πάντων κύριος ἀπόλυτος καὶ ἐξουσιαστὴς εἶναι ὁ Θεός, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν ἀσεβῶν ἀφέθησαν ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἄνευ φαινομένης ἀνταποδόσεως, θὰ λάβωσιν ἐκεῖ πᾶσαν τὴν δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν κακῶν αὐτῶν ἔργων. Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ ἔχαιρον καταπατοῦντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀτιμάζοντες τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, κατὰ πάντα δὲ τρόπον ἐνοχλοῦντες καὶ πιέζοντες τοὺς ἀληθεῖς ὀπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ, θέλουσιν ἀπολαύσῃ τὴν πλήρη ἀμοιβὴν τῶν κόπων των ἐκεῖ. Καὶ ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες φοβηθέντες τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς ἐκ μέρους αὐτῶν κακώσεις προὐτίμησαν τὰ κοσμικὰ αὐτῶν συμφέροντα, θυσιάσαντες τὰ αἰώνια, καὶ ἐκεῖνοι θὰ ἴδωσι πόσον ἐπλανήθησαν φοβηθέντες τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι προσκαίρως μόνον ἠδύναντο νὰ βλάψωσιν αὐτούς, ἀντὶ νὰ φοβηθῶσι τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἱκανὸς καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα νὰ ἀπολέσῃ ἐν τῇ αἰωνίῳ κακοδαιμονίᾳ τῆς δικαίας αὐτοῦ ὀργῆς.

Οἱ φοβούμενοι τοὺς ἀνθρώπους ἐμπίπτουσι συνήθως εἰς τὴν λίαν ἀπατηλὴν παγίδα τῆς ἀναβολῆς. Μὴ θέλοντες ν᾿ ἀποσυρθῶσι παντελῶς τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἐλπίδων αὐτῆς, διστάζοντες δὲ καὶ δειλιῶντες νὰ δηλώσωσι πανδήμως τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, προσφεύγουσιν εἰς τὴν πρόχειρον πρόφασιν τῆς ἀναβολῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι ἐπικίνδυνος· διότι ὁ Θεὸς δύναται ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναβάλλοντος. Μήπως θὰ μακροθυμῇ διὰ παντός; Μήπως θὰ περιμένῃ νὰ ***εὐκολυνθῶμεν*** ὅπως δεχθῶμεν τοιαύτην σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐξηγόρασε διὰ τοῦ πολυτίμου αἵματος τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ; Ὁ Ἡσαΐας ἔχει ἐναντίαν γνώμην· διότι λέγει: «Ζητεῖτε τὸν Κύριον, ἐν ὅσῳ δύναται νὰ εὑρεθῇ· ἐπικαλεῖσθε αὐτόν, ἐν ὅσῳ εἶναι πλησίον»· ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὑπάρχει ὅριόν τι, μέχρι τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἡ ἐνέργεια τῆς χάριτος καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ. Πλὴν δὲ τούτου ὁ βίος εἶναι βραχὺς καὶ ἀβέβαιος, ὁ δὲ θάνατος ἐγγύς, καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν δύναται νὰ κρούσῃ τὴν θύραν ἡμῶν καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν χρόνον τῆς δοκιμασίας.

Οἱ φοβούμεναι τοὺς ἀνθρώπους ἐλπίζουσιν ὅτι ἂν ἀναβάλωσιν ἐπί τινα καιρὸν τὴν παντελῆ αὐτῶν ὑποταγὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, θὰ καταστήσωσι τὴν θέσιν αὐτῶν εὐκολωτέραν καὶ ὅτι θὰ ἔλθῃ καιρός, καθ᾿ ὃν αἱ ἐναντιώσεις τοῦ κόσμου θὰ εἶναι μικρότεραι, ἡ δὲ ἠθικὴ αὐτῶν δύναμις μεγαλειτέρα, ὥστε νὰ ὑποταχθῶσιν ὁριστικῶς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ᾿ ἀπατῶνται δεινὴν ἀπάτην· διότι ἡ μὲν ἐναντίωσις τοῦ κόσμου οὐδέποτε θὰ παύσῃ, ἡ δὲ ἠθικὴ δύναμις τοῦ ὑποχωροῦντος καὶ φοβουμένου, ἀντὶ ν᾿ αὐξηθῇ, τοὐναντίον θὰ ἐλατ-

τωθῇ καὶ θὰ ἐκλίπῃ. Γαλλική τις παροιμία λέγει, «Σφυρηλάτει τὸν σίδηρον ἐν ὅσῳ εἶναι θερμός»· καὶ ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι «τὸ σίδερο ἂν δὲν εἶναι ζεστό, δὲν κολλάει». ***Σήμερον*** ἐν ὅσῳ εἶναι τὰ αἰσθήματά σου θερμὰ καὶ ἡ συνείδησίς σου τρυφερά, σήμερον σπεῦσον νὰ διαλλαγῇς μετὰ τοῦ Πλάστου σου· αὔριον ἡ συνείδησίς σου θὰ σκληρυνθῇ, ἡ δ᾽ ἕξις τῆς ὑποχωρήσεως θὰ σὲ καταστήσῃ ἐνδοτικώτερον εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ κόσμου καὶ τὰς ἐναντιώσεις.

Πλούσιός τις εὐρωπαῖος εἶχεν οἰκίαν θερινὴν παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. καὶ συνείθιζε νὰ ἐξέρχηται εἰς μακροὺς περιπάτους μετὰ μεσημβρίαν ἑκάστης ἡμέρας. Οὕτως ἡμέραν τινὰ ἠθέλησε νὰ περιπατήσῃ παρὰ τὴν ἀκτήν· αὕτη δὲ ἀπετελεῖτο ἐξ ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων βράχων.

Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὥραν ἄμπωτις καὶ τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ εἶχον ἀποσυρθῆ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ὑπῆρχε στενή τις ταινία ἀμμώδους γῆς μεταξὺ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν βράχων καὶ ἐκεῖ περιεπάτει. Ἐγίνωσκεν ὅτι μετ᾽ ὀλίγον τὰ ὕδατα ἤθελον πλημμυρήσῃ πρὸς τὴν ἀκτήν, ἀλλ᾽ ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο μέχρι τότε νὰ τελειώσῃ τὸν περίπατον αὐτοῦ. Καθ᾽ ὅσον προέβαινεν, ἡ θάλασσα ἐξωγκοῦτο· ἀλλ᾽ αὐτὸς εἶχεν ἰδεῖ μακρόθεν ὡραῖόν τι ἀκρωτήριον καὶ εἶπε καθ᾽ ἑαυτόν· «ἂς φθάσω ἐκεῖ καὶ ἀκολούθως ἐπιστρέφω». Καὶ ὄντως, ἀφ᾽ οὗ ἐφ᾽ ἱκανὴν ὥραν ἐβάδισεν, ἔφθασεν εἰς τὸ ἀκρωτήριον· ἀλλ᾽ ἐξεπλάγη ἰδὼν ὅτι τὰ ὕδατα εἶχον πλησιάσῃ πολὺ πρὸς τοὺς ἀποκρήμνους βράχους καὶ ἦτο κίνδυνος μὴ καλύψωσι παντελῶς τὴν στενὴν ταινίαν τῆς γῆς, δι᾽ ἧς αὐτὸς ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶπε λοιπὸν καθ᾽ ἑαυτόν: «Εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἐπιστρέψω». Ἀφ᾽ οὗ ὅμως ἐβάδισεν ἐπ᾽ ὀλίγον, τὰ ὕδατα ἔφθανον ἤδη εἰς τοὺς βράχους καὶ αὐτὸς ἵνα μὴ βρέξῃ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ ἠναγκάζετο ἑκάστοτε νὰ περιμένῃ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ κύματος, ὅτε ὥρμα δρομαίως καὶ διήρχετο τὸ μεταξὺ διάστημα ἀπὸ βράχου εἰς βράχον. Κατ᾽ ἀρχὰς τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν ἐξόχως διασκεδαστικόν· ἀλλὰ βαθμηδὸν τὰ ὕδατα ὑψώθησαν καὶ ἐπὶ τέλους ὁ δυστυχὴς εὑρέθη πανταχόθεν ἐγκεκλεισμένος μὴ δυνάμενος μήτε νὰ προχωρήσῃ, μήτε νὰ ὑποχωρήσῃ, μήτε ν᾽ ἀναβῇ τὸν ἀπότομον κρημνόν· μόλις δὲ κατώρθωσε ν᾽ εὕρῃ ἐξέχον τι μέρος τοῦ κρημνοῦ ἐφ᾽ οὗ ἀναβὰς ἀνέμενε μετ᾽ ἀγωνίας τὸν ἐκ πνιγμοῦ βέβαιον θάνατον, ἂν μὴ πλοιάριόν τι ἔξωθεν διαβαῖνον διέσωζεν αὐτόν. Τὰ αὐτὰ πάσχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς καὶ δηλοῦσι τὴν σταθερὰν αὐτῶν ἀπόφασιν νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτήν· ἀλλὰ μακρόθεν βλέπουσιν ὡραῖόν τι ἀκρωτήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦσι πρῶτον νὰ φθάσωσιν. Ὁ μὲν θέλει νὰ σχηματίσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πρῶτον καὶ ἔπειτα νὰ γείνῃ Χριστιανός· ὁ δὲ νὰ τακτοποιήσῃ τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις πρῶτον· ὁ δὲ νὰ πείσῃ προηγουμένως τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ οἰκείους. Καὶ πολλάκις μὲν ὁ ἄνθρωπος φθάνει εἰς τὸ ἐπιζητούμενον ἀκρωτήριον ἀλλὰ συνήθως ὅταν πλέον νομίσῃ ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εὑρίσκει ὅτι δὲν ὑπάρχει καιρός.

Ἂς ἐπιληφθῶμεν, φίλε ἀναγνῶστα, τῆς ***παρούσης*** εὐκαιρίας. Τὸ παρελθὸν παρῆλθε καὶ δὲν ἐπανέρχεται. Τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον. Μόνον τὸ παρὸν εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν. Μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ παρεισέλθωσι λόγοι οἱοιδήποτε μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς. Μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ καταλάβῃ ἡμᾶς ὁ φόβος τῶν

ἀνθρώπων ἢ ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἢ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ κοσμικὰ ἡμῶν συμφέροντα· ἀλλ' ἂς ἀποβλέψωμεν εἰς Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ν' ἀπολέσῃ αἰωνίως, καὶ ἂς ἀποφασίσωμεν ***σήμερον*** ν' ἀκολουθήσωμεν τὸν Χριστὸν μὲ πᾶσαν βλάβην, μὲ πᾶσαν ζημίαν, μὲ πᾶσαν θυσίαν. Πάντες ὅσοι οὕτως ἔπραξαν οὐδέποτε μετενόησαν· ἐν ᾧ πάντες οἱ καταφυγόντες εἰς ἀναβολὰς καὶ προφάσεις μετενόησαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅτε ἀνεκάλυψαν ὅτι ἐγένοντο ἔνοχοι καταχρήσεως τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλουσι χύνει δάκρυα πικρὰ ἀνωφελοῦς μετανοίας καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα. Ἐνώπιον ἡμῶν κεῖται ζωὴ καὶ θάνατος, εὐδαιμονία καὶ κακοδαιμονία, εὐλογία καὶ κατάρα. Ἂς ἐκλέξῃ ἕκαστος, ἀλλ' ἂς ἐκλέξῃ ***σήμερον***, διότι ἡ σημερινὴ εὐκαιρία δὲν ὑπάρχει αὔριον. Εἴθε ἕκαστος ἡμῶν νὰ ἐκλέξῃ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καταφρονῶν τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δύνανται νὰ ἀποκτείνωσι τὸ σῶμα ἀλλ' οὐδαμῶς ἰσχύουσι νὰ βλάψωσι τὴν ψυχήν.

Ξ. Π. Μόσχου.

ΟΡΑΤΗ ΠΙΣΤΙΣ

«Καὶ ἔρχονται πρὸς Αὐτὸν φέροντες παραλυτικὸν βασταζόμενον ὑπὸ τεσσάρων... Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει πρὸς τὸν παραλυτικόν, Τέκνον, συγκεχωρημέναι εἶναι εἰς σὲ αἱ ἁμαρτίαι σου.»

(Μάρκ. β'. 3, 5).

Πλήθη συνωστίζονται ἐντὸς καὶ πέριξ τῆς οἰκίας τῆς Καπερναούμ, ὅπου ὁ Ἰησοῦς φιλοξενεῖται. Φίλοι σπεύδουν νὰ χαιρετήσουν τὸν ἀφιχθέντα Διδάσκαλον καὶ νὰ ἀκούσουν τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς. Ἀσθενεῖς, ἀπολέσαντες πᾶσαν ἐλπίδα θεραπείας, προστρέχουν πρὸς τὸν ἰατρόν. Μητέρες ὁδηγοῦν τὰ τέκνα των διὰ νὰ λάβουν τὴν εὐλογίαν τοῦ γλυκυτάτου φίλου. Φιλοπερίεργοι τύποι ἐπωφελοῦνται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἀτενίσουν τὸν Ναζωραῖον Προφήτην. Ἀργόσχολοι εὑρίσκουν ἀπασχόλησιν παρακολουθοῦντες τὴν κίνησιν. Ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας μὲ πονηρὸν βλέμμα εἰσχωροῦν εἰς τὸν φιλόξενον οἶκον διὰ νὰ κατασκοπεύσουν. Κύκλοι σχηματίζονται εἰς τὰ πρόθυρα ἀνθρώπων συζητούντων ποῖος τάχα νὰ ἦναι ὁ μέγας οὗτος Προφήτης. Γνῶμαι καὶ ἀντιλήψεις ἀνταλλάσσονται περὶ τῆς προσωπικότητός Του. Μακαρισμοὶ καὶ δοξολογίαι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἀμφιβολίαι καὶ ὑπόνοιαι ἀπὸ τὸ ἄλλο διασταυροῦνται. Μία μᾶζα ἀνθρώπων διαφόρων ἐλατηρίων, διαφόρου ψυχοσυνθέσεως, διαφόρων σκοπῶν συνωθεῖται γύρω ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν. Ἀλλὰ ἰδοὺ τέσσαρες ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὑρίσκεται εἰς τὴν πόλιν των, λησμονοῦν τὸν ἑαυτόν των καὶ ἐνθυμοῦνται ἕνα παραλυτικόν. Ὡρισμένως θὰ εἶχον προηγουμένην πεῖραν τῆς δυνάμεώς Του. Ὡρισμένως θὰ εἶχον δοκιμάσει ἕκαστος εἰς τὸν ἑαυτόν του τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀσφαλῶς τὸν ἠγάπων. Εἶχον μίαν λαμπρὰν εὐκαιρίαν νὰ τὸν πλησιάσουν, νὰ τὸν ἀκούσουν, νὰ αὐξήσουν τὰς περὶ Αὐτοῦ γνώσεις των, νὰ ἐκδηλώσουν τὸν θαυμασμόν των, νὰ παρουσιάσουν κάποιον νέον αἴτημα διὰ λογαριασμόν των.

᾿Αλλ᾿ ὄχι! Οἱ τέσσαρες ἐκεῖνοι ἄνδρες λησμονοῦν τὸν ἑαυτόν των καὶ ἐνθυμοῦνται ὅτι κάπου ἐκεῖ, εἰς κάποιον δωμάτιον ἐρημικὸν κατάκειται παράλυτος συμπολίτης των ἀνίκανος νὰ κινηθῇ ἀφ᾿ ἑαυτοῦ. Σπεύδουν λοιπόν, ἀψηφοῦντες καὶ παραμερίζοντες τὰ ἐμπόδια, νὰ φέρουν τὸν παράλυτον αὐτὸν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ᾿Ιατροῦ, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπέμβασίς Του θὰ σώσῃ τὸν πάσχοντα. Καὶ ὁ ᾿Ιησοῦς, ***ἰδὼν τὴν πίστιν*** τῶν τεσσάρων αὐτῶν πολιτῶν τῆς Καπερναούμ, τείνει τὴν χεῖρα τῆς εὐλογίας πολὺ πέραν τῶν προσδοκιῶν των: «Τέκνον», λέγει, «συγκεχωρημέναι εἶναι αἱ ἁμαρτίαι σου...!»

῾Οποῖον λαμπρὸν παράδειγμα ἡ χειρονομία τῶν τεσσάρων ἐκείνων ἀνδρῶν! «Δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου!» εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ Κυρίου. «Μὲ ἤκουσας, ὡμολόγησας ὅτι μὲ ἐδέχθης, διακηρύττεις ὅτι μὲ ἀγαπᾷς, διαλαλεῖς ὅτι μὲ ἀνεγνώρισες Κύριον καὶ Βασιλέα σου, λέγεις ὅτι προσδοκᾷς τὴν ἔλευσίν Μου, λέγεις ὅτι μὲ πιστεύεις, ἀλλὰ δὲν ἱκανοποιοῦμαι· θέλω ***νὰ ἴδω*** τὴν πίστιν σου. ᾿Εβαρύνθην νὰ ἀκούω ὁμολογίας πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως· ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω. Δεῖξον μοι, λοιπόν, τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου». Τὸ ὠτίον τοῦ Θεοῦ ἀπηύδησε νὰ ἀκούῃ τὰ «Κύριε, Κύριε»· ὁ ὀφθαλμός Του ἀτενίζει νὰ διακρίνῃ τὴν πίστιν. Εἰς τοὺς τέσσαρας ἐκείνους ἄνδρας τὴν διέκρινε· τὴν διακρίνει ἆρά γε καὶ εἰς ἡμᾶς;

᾿Αλλὰ ποῦ εἶδεν ὁ Κύριος τὴν πίστιν τῶν τεσσάρων; ῍Ας προσπαθήσωμεν νὰ ἴδωμεν μερικὰ σημεῖα, εἰς τὰ **ὁποῖα ὁ Κύριος** διέκρινε τὴν ἀληθῆ πίστιν:

α´) Εἰς **τὴν *ταπεινοφροσύνην* των.**

«῾Ο Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ». «᾿Εκένωσεν ἑαυτὸν λαβὼν δούλου μορφὴν...» Εὔκολος εἶναι ἡ φιλολογία γύρω ἀπὸ τὰς Χριστιανικὰς ἀρετάς, ἀλλὰ πόσον δύσκολος ἡ ἔμπρακτος ἐφαρμογή των! Καὶ ὅμως πόσον συχνὰ ἀπατῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας, νομίζοντες ὅτι κατέχομεν τὸν Χριστόν, ἁπλῶς καὶ μόνον διότι ἀναγνωρίζομεν θεωρητικῶς τὴν ἀξίαν τῶν πνευματικῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ᾿Εκεῖνος ἔθεσεν ἐνώπιον ἡμῶν. «᾿Εάν τις δὲν ἔχῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, οὗτος δὲν εἶναι Αὐτοῦ» (Ρωμ. η´. 9). Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι πνεῦμα ταπεινοφροσύνης. ᾿Εὰν δὲν ἀναγνωρίσωμεν τὴν θέσιν μας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἴμεθα ὀφειλέται, ἀνάξιοι καὶ ἀνίκανοι νὰ σταθῶμεν ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης Του, εἴμεθα ἀνεπίδεκτοι τῆς χάριτός Του. Καὶ ἂν δὲν λάβωμεν τὴν θέσιν μας ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ὡς ταπεινοὶ ὑπηρέται, εἶναι ἀδύνατον νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Οἱ τέσσαρες ἐκεῖνοι ἄνδρες ἀντελήφθησαν τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ χωρὶς νὰ ἀκούσουν κανὲν κήρυγμα περὶ ταπεινοφροσύνης, ἰδού, εὑρίσκονται γνωρίζοντες τὸν σπουδαιότατον παράγοντα τῆς νέας ζωῆς, ἣν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰσήγαγε: ***Τὸ πνεῦμα τῆς ὑπηρεσίας.*** Χωρὶς νὰ κάμουν καμμίαν ὁμολογίαν πίστεως διὰ τῶν χειλέων των, ἀποδεικνύουν ταύτην ἐμπράκτως. ῾Υπηρετοῦν διότι πιστεύουν καὶ ὑπηρετοῦντες ἀποδεικνύουν ὅτι ἐπίστευσαν. Καὶ ὁ ᾿Ιησοῦς εἶδε τὴν πίστιν των. ᾿Αδιαφοροῦντες πρὸς τὰ σχόλια, τὰ ὁποῖα θὰ προεκάλει ἡ χειρονομία των τοῦ νὰ φέρουν ἐπὶ τῶν ὤμων των τὸν ἀσθενῆ διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, σπεύδουν νὰ ἐκτελέσουν ὅ,τι ἡ συνείδησίς των τοὺς ὑπηγόρευεν ὡς ὕψιστόν των καθῆκον.

β´) Εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ***συνεργασίας.***

Τὸ ἔργον δὲν ἦτο ἑνός. Αἱ δυνάμεις δύο δὲν ἐπήρκουν· καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ἀνεπαρκεῖς. Ἔπρεπε καὶ οἱ τέσσαρες νὰ ἑνώσουν τὰς δυνάμεις των καὶ ἀπὸ κοινοῦ νὰ σηκώσουν τὸν παράλυτον καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσουν πρὸ τοῦ Σωτῆρος. Δυνατὸν νὰ τοὺς ἐχώριζαν πολλὰ πράγματα τοὺς τέσσαρας ἐκείνους ἄνδρας, πιθανὸν αἱ γνῶμαι των νὰ μὴ συνεταυτίζοντο εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, πιθανὸν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν εἰς ἰδιαίτερόν τι ζήτημα νὰ διετήρει τὰς ἀτομικὰς πεποιθήσεις του. Ἀλλ' ἕκαστος, τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς ὑπηρεσίας λησμονῶν τί τὸν χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐνθυμεῖται τί κυρίως τὸν ἑνώνει: Ἡ ***πίστις*** εἰς τὸν Σωτῆρα καὶ ἡ ***ἀνάγκη τῆς θεραπείας*** τοῦ παραλυτικοῦ. Ἰδοὺ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον καὶ οἱ τέσσαρες συναντῶνται. Ἐὰν ὁ εἷς, θεωρῶν τοὺς ἄλλους πλανωμένους εἰς ὡρισμένα ζητήματα, δὲν ἐδέχετο νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας—ἐὰν ἕκαστος ἐκ τῶν τεσσάρων ἐσκέπτετο ὅτι οἱ ἄλλοι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ συνεργασθοῦν μαζύ του, καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος θὰ ἀνελάμβανε τὸ ἔργον, τί θὰ συνέβαινε; Χωριστὰ ὁ καθεὶς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτήν· ὁ Ἰησοῦς θὰ ἀνεχώρει, ἡ εὐκαιρία θὰ ἐχάνετο καὶ ὁ παραλυτικὸς θὰ παρέμενεν ἀθεράπευτος. Πόσον συχνὰ διαπράττομεν τὸ ἀνεπανόρθωτον αὐτὸ σφάλμα! Πιστεύομεν εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ἀντιλαμβανόμεθα τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην νὰ ὁδηγήσωμεν παραλύτους ψυχὰς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι καὶ ἄλλων αἱ καρδίαι καίονται ἀπὸ τὸν ἴδιον πόθον καὶ ὅμως ἐπειδὴ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν δὲν κατενίκησε τὸν ἐγωϊσμόν του, εἴτε διότι πρὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἁμαρτωλοῦ προτάσσομεν τὰς ἀτομικὰς ἀντιλήψεις μας, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἄλλων, εἴτε ἀκόμη διότι κατεχόμεθα ἀπὸ ταπεινὰς προσωπικὰς ἐμπαθείας καὶ πικρίας, προσπαθοῦμεν μονομερῶς εἷς ἕκαστος νὰ πραγματοποιήσωμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μόνον διὰ κοινῆς **συνεργασίας** τῶν ἀναγεγεννημένων τέκνων τοῦ Θεοῦ ἐπιτυγχάνεται. Καὶ τὸ κατάντημα εἶναι ὅτι ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν ἐπαγγελλόμεθα, δὲν εἶναι ὁρατὴ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἡ προσπάθειά μας μένει ἄνευ ἀποτελέσματος. Πρὸ ἡμῶν ψυχαὶ ἀθάνατοι, διὰ τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἐθυσιάσθη, κεῖνται πνευματικῶς παράλυτοι. Ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος στενάζει ἀπὸ πνευματικὴν καχεξίαν. Ἡ εὐθύνη εἶναι εἰς τοὺς ὤμους ὅλων, ὅσοι ἔλαβον τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Εἴθε νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν θέσιν μας καὶ «ὑποτασσόμενοι εἰς ἀλλήλους ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Ἐφεσ. ε΄. 21) νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ καθῆκόν μας.

γ΄) Εἰς τὴν θαρραλέαν ***ἀποφασιστικότητά των.***

Ἡ ἀληθὴς πίστις δὲν γνωρίζει ἐμπόδια. Πεῖρα, ἡ ὁποία διῆλθε διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἀοράτως διευθύνει τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἐν τῷ κόσμῳ, περιφρονεῖ τὰ ἐμπόδια καὶ εὑρίσκει τρόπους, παρὰ τὰς ἐναντιότητας, νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν. Ἐὰν οἱ τέσσαρες ἄνδρες οἱ φέροντες τὸν παραλυτικὸν ἀπεγοητεύοντο διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ διασχίσουν τὴν μᾶζαν τῶν συγκεντρωμένων πρὸ τῆς εἰσόδου, θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὴ εἶχον ἀναλάβει ποτὲ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἔργου. «Οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εἶναι εὔθετος διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. θ΄. 62). Διὰ τὸν πιστεύοντα ὑπάρχει πάντοτε μία ὁδὸς νὰ προχωρήσῃ: ἡ πρὸς τὰ ἄνω. Τί εἶναι νὰ χαλασθῇ μία στέγη; Νὰ κατα-

βληθοῦν περισσότεραι δυνάμεις; Ἀρκεῖ ὁ ἀσθενὴς νὰ φθάσῃ πρὸ τοῦ Ἰησοῦ. Τί ἂν ὁ κόσμος ὀρθοῦται πρὸ ἡμῶν ὡς ἐμπόδιον ἀνυπέρβλητον κατὰ τοὺς ἀνθρωπίνους ὑπολογισμούς μας; «Πᾶν ὅ,τι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον, καὶ αὕτη εἶναι ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α΄. Ἰωάν. ε΄ 4). Θάρρος, ἀποφασιστικότης, αὐτοθυσία—ἰδοὺ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν πρᾶξιν τῶν τεσσάρων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ὡδήγησαν τὸν παραλυτικὸν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ, διατρυπήσαντες τὴν στέγην τῆς οἰκίας. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, βλέπων εἰς τὰς καρδίας των τὸν ἁγνὸν πόθον, ὁ ὁποῖος τοὺς παρεκίνησε, καὶ τὴν θαρραλέαν ἀποφασιστικότητά των, διέκρινε τὴν πίστιν των. «Ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει πρὸς τὸν παραλυτικόν: «Τέκνον, συγκεχωρημέναι εἶναι αἱ ἁμαρτίαι σου»!

Εἴθε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοιαύτην πίστιν νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὰς καρδίας μας!

Λονδῖνον, Αὔγουστος 1934. **Μ. Κυριακάκης.**

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰούδα

Ἡ γνησιότης τῆς βραχείας ταύτης Ἐπιστολῆς στηρίζεται εἰς περισσοτέρας ἀποδείξεις ἐξωτερικὰς ἢ ἡ Β΄· Πέτρου. Τοῦτο τὸ γεγονὸς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἐπιστολὴ Ἰούδα ἦτο ἀρχαιοτέρα τῆς τοῦ Πέτρου. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Εὐσέβιος τὴν κατατάσσει μεταξὺ τῶν «ἀμφισβητουμένων» συγγραμμάτων, ἀλλὰ τὴν παρεδέχθησαν ὡς γνησίαν καὶ θεόπνευστσν ὁ Τερτυλλιανός, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὁ Ὠριγένης, ὁ Ἱερώνυμος καὶ Ἐφραῒμ ὁ Σῦρος, μολονότι δὲ ἐλλείπει ἐκ τῆς Συριακῆς Κ. Διαθήκης («Peshito»), ἀναφέρεται εἰς τὸν Μουρατόρειον Κανόνα. Ἡ πρώϊμος αὕτη ἀποδοχὴ τῆς Ἐπιστολῆς ὡς κανονικῆς εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, ὅσῳ εἰς τὰ 25 αὐτῆς ἐδάφια παρουσιάζει τόσα ἰδιάζοντα πράγματα. Ἀκόμη κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς αἰῶνας ἐξέπληττε πολλοὺς Χριστιανούς, διὰ τὰ ὅσα ἀναφέρει ἐξ Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων μὴ εὑρισκομένων εἰς τὰς Γραφὰς καὶ διὰ τὴν παραπομπήν, ἣν περιέχει, ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Ἐνώχ, ὅπερ ἀνεγνωρίζετο ὡς ἀπόκρυφον, ἤτοι, μὴ θεόπνευστον.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, μᾶς λέγει ὁ Ἱερώνυμος, οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν συγχρόνων του ἀπέρριπτον τὴν Ἐπιστολὴν ταύτην καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀντιλογίας αὐτὰς ἐπὶ τέλους συμπεριελήφθη εἰς τὸν Κανόνα, μαρτυρεῖ ὅτι πρέπει νὰ ὑπῆρχον ἰσχυρότατοι λόγοι διὰ τὴν τελικὴν ἀποδοχὴν τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης ὡς θεοπνεύστου καὶ κανονικῆς.

Εἷς λόγος εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Ὁ Ἰούδας ἦτο τόσον ὀλίγον γνωστὸς εἰς τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν, τόσον ἄσημος μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων, ὥστε ὁ θέλων νὰ ἐπιγράψῃ ψευδῶς ἰδικήν του Ἐπιστολήν μὲ τὸ ὄνομα ἑνὸς Ἀποστόλου, θὰ ἐξέλεγε πᾶν ἄλλο ὄνομα παρὰ τὸ τοῦ Ἰούδα. Πολὺ ἐνωρὶς ἐνεφανίσθη-

σαν ἔργα ὡς ψευδεπίγραφα συγγράμματα τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰακώβου, τοῦ Παύλου, κτλ. Ἀλλὰ τίνα ἐπιβολὴν εἶχε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰούδα; Ὁ Ἰούδας, εἰς ὃν ἀποδίδεται ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη, δὲν ἦτο κἂν εἷς τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου, ὅστις καὶ αὐτὸς δὲν ἦτο ἐκ τῶν Δώδεκα.

Ἡ Κ. Διαθήκη ἀναφέρει τὸν Ἰούδαν τοῦτον μόνον ὡς ἕνα τῶν «ἀδελφῶν» τοῦ Ἰησοῦ, οἵτινες δὲν ἐπίστευον εἰς Αὐτὸν διαρκούσης τῆς τριετοῦς διακονίας Του καὶ οἵτινες φαίνεται ὅτι μόλις μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασίν Του μετετράπησαν εἰς ὀπαδοὺς καὶ κήρυκας Αὐτοῦ. Τόσον ἀφανὴς ὑπῆρξεν ὁ Ἰούδας οὗτος, ὥστε καὶ ἡ ἐκκλ. παράδοσις, ἥτις τόσον ἠσχολήθη μὲ τοὺς Ἀποστόλους καὶ πρώτους ἡγέτας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, σιωπᾷ ἀπολύτως περὶ αὐτοῦ. Ἡ μόνη περὶ αὐτοῦ σωζομένη ἀφήγησις εὑρίσκεται παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ (Ἐκκλ. Ἱστ. γ΄ 20) ὅπου ὁ Ἡγήσιππος διηγεῖται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς (81—96 μ. Χρ.), ἀκούσας ὅτι ὑπῆρχον ἀκόμη ἐν Παλαιστίνῃ μέλη τινὰ τῆς ἐπιγείου οἰκογενείας Ἐκείνου, ὃν οἱ Χριστιανοὶ ἐλάτρευον ὡς Βασιλέα τοῦ Σύμπαντος, καὶ φοβηθεὶς μήπως ἐξ αὐτῶν ἀναδειχθῇ κανεὶς ἀντίπαλός του διὰ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, διέταξε νὰ εὑρεθοῦν καὶ νὰ φερθοῦν ἐνώπιόν του οἱ «συγγενεῖς» οὗτοι «τοῦ Κυρίου» (ἢ δεσποσύνοι, ὡς τοὺς ὠνόμαζον). Οἱ προσαχθέντες ἦσαν ἔγγονοι «Ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἰακώβου», τοῦ συγγραφέως τῆς προκειμένης Ἐπιστολῆς· ὅταν δὲ ὁ Δομιτιανὸς ἐπληροφορήθη ὅτι ἦσαν ἁπλοῖ χωρικοὶ τῆς Παλαιστίνης, ἔχοντες ὡς μόνην περιουσίαν των ὀλίγα στρέμματα γῆς, τοὺς ἀπέπεμψε μετὰ περιφρονήσεως.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης δὲν εἶναι ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας ὁ Ἰακώβου, ὁ ἐπωνομασθεὶς Θαδδαῖος ἢ Λεββαῖος· διότι κατὰ τὴν παράδοσιν οὗτος ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν ἐν Συρίᾳ καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἐδέσσῃ, θὰ ἦτο δὲ ἀκατανόητον ἐπιστολὴ γραφεῖσα ὑπὸ τούτου τοῦ Ἰούδα νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν Συριακὴν μετάφρασιν τῆς Κ. Διαθήκης. Ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἐπιστολῆς δὲν ἦτο εἷς ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖ περὶ τῶν Ἀποστόλων, ὡς τάξεως εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς δὲν συμπεριελαμβάνετο. (1) Οὔτε ὀνομάζει ἑαυτὸν ἀπόστολον, ἀλλ᾽ ἁπλῶς «δοῦλον Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀδελφὸν δὲ Ἰακώβου». Ὁ δὲ Ἰάκωβος οὗτος ἦτο ἀναμφισβητήτως ὁ ἐπιφανὴς τότε προεστὼς τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ὁ καὶ «ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου», καὶ αὐτὸς οὐχὶ ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Ἑπομένως καὶ ὁ Ἰούδας, ὡς ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου, ἦτο καὶ αὐτὸς «ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου».

Δὲν θὰ εἰσέλθω ἐνταῦθα εἰς τὸ ζήτημα τῶν «ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου», διότι τοῦτο θὰ πραγματευθῶ εἰς τὰ περὶ τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου. Ἐάν τις ἐρωτήσῃ, διατὶ ὁ Ἰούδας δὲν ὀνομάζει ἑαυτὸν «ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου», ἀπαντῶ ὅτι οὐδὲ ὁ Ἰάκωβος ὀνομάζει ἑαυτὸν οὕτως. Οἱ δικαιούμενοι νὰ φέρουν τὸν τίτλον

(1) Ἐδάφ. 17, 18: «μνήσθητε τῶν ρημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν», κτλ. Τὸ αὐτὸ συμπέρασμα προκύπτει καὶ ἔκ τινος ἐκφράσεως τοῦ Παύλου: «Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς;» (Α΄. Κορινθ. θ΄. 4), ἔνθα διαστέλλονται σαφῶς οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ «ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου».

τοῦτον ἦσαν καὶ οἱ μὴ θέλοντες νὰ τὸν χρησιμοποιήσουν. Περισσότερον παντὸς ἄλλου, αὐτοὶ ἐγνώριζον ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤρχισε τὴν δημοσίαν ἐπὶ γῆς διακονίαν Του, ἡ σχέσις Του πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τὴν Μητέρα Του μετεβλήθη. Πλέον ἢ ἅπαξ, ὅταν οὗτοι ἠθέλησαν νὰ διευθύνωσι τὰς ἐνεργείας Του, Αὐτὸς τοῖς ὑπέδειξεν ὅτι ναὶ μὲν ἐπὶ τόσα ἔτη εἶχε ζήσει μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ἐν Ναζαρέτ, τοῦ λοιποῦ ὅμως ὤφειλον νὰ ἀναγνωρίζουν τὸ Θεῖον μυστήριον τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. Τοὺς κατέταξε μάλιστα μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ κόσμου, τοὺς ὁποίους ὁ κόσμος «οὐ δύναται μισεῖν» ὅπως μισεῖ Αὐτὸν καὶ τοὺς πιστοὺς Αὐτοῦ (Ἰωάν. ζ'. 3—7). Ἐὰν δὲ τοιαύτη ἀπόστασις ἐχώριζε τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς Του, ὅτε ἦτο ἔτι ἐπὶ γῆς, πόσον μᾶλλον μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψίν Του, ὅτε ἐκαθέσθη πάλιν ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Ἦτο φυσικὸν ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία νὰ ὀνομάζῃ τοὺς ἁγίους ἐκείνους ἄνδρας «ἀδελφοὺς τοῦ Κυρίου» οἵτινες, ἐὰν δὲν ἦσαν τέκνα τῆς Μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ, πάντως ἀνετράφησαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετ' Αὐτοῦ. Ἦτο ἔτι φυσικώτερον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ἐπίστευσαν εἰς Αὐτὸν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασίν Του, νὰ συστέλλωνται νὰ ἀποδίδουν εἰς ἑαυτοὺς ἕνα τίτλον συγγενείας, ἧς ᾐσθάνοντο ἑαυτοὺς ἀπείρως ἀναξίους.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν πολὺ μεταγενέστερον ἐφευρεθέντα τίτλον «ἀδελφόθεος»,(2) εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Ἰάκωβος θὰ ἀπέκρουον αὐτὸν μετ' ἀγανακτήσεως ζωηρᾶς, ὡς προερχόμενον ἐκ τελείας συγχύσεως ἐπιγείων συγγενειῶν καὶ Θείων μυστηρίων. Ὡς ὁ Παῦλος, θὰ ᾐσθάνοντο ὅτι ἂν καὶ εἶχον «γνωρίσει κατὰ σάρκα τὸν Χριστὸν», ἤδη δὲν ἐγνώριζον Αὐτὸν πλέον «κατὰ σάρκα». Τὸ ὅτι ὑπῆρξαν «ἀδελφοὶ» (καθ' οἱανδήποτε τῆς λέξεως ἐκδοχὴν) Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου κατὰ τὴν ἐπίγειον ζωὴν τῆς ταπεινώσεως Αὐτοῦ οὐδὲν τοῖς παρεῖχε δικαίωμα νὰ ὀνομάζωσιν ἑαυτοὺς «ἀδελφοὺς» τοῦ αἰωνίου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Πέραν τοῦ ὅτι ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου, οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν περὶ τοῦ Ἰούδα, εἰμὴ ὅτι ἦτο ἔγγαμος, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡγήσιππος. Τοῦτο ἄλλως τε συμβιβάζεται μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ «ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου» εἰς τὰς ἱεραποστολικάς των περιοδείας συνωδεύοντο ὑπὸ τῶν συζύγων των (Α'. Κορινθ. θ'. 4.)

Ἐρχόμενοι τώρα εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς Ἐπιστολῆς, βλέπομεν ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ζωηρὰν προτροπὴν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανοὺς ὅπως διαφυλάξωσιν ἀνόθευτον καὶ ἀσάλευτον τὴν παραδοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς πίστιν.

Οἱ φανταζόμενοι καὶ ἐξαίροντες τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ὡς τελείαν καὶ ἁγίαν διαψεύδονται ὑπό τε τῆς ἱστορίας καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς της ἐκήρυττε τὸν ἁγιασμὸν τοῦ βίου καὶ ὅσοι πιστῶς ἠκολούθουν τὴν διδασκαλίαν ταύτην, ἐπραγματοποίησαν βίον εὐγενέστερον καὶ καθαρώτερον παντὸς ὅ,τι εἶχεν ἕως

(2) Ἡ λέξις ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον εἴς τι χειρόγραφον τῆς Κ. Διαθήκης τοῦ 11ου αἰῶνος ὅπου ἡ μὲν Ἐπιστολὴ Ἰούδα ἐπιγράφεται «Ἄλλος ἀδελφόθεος τάδ' Ἰούδας εὐσεβέεσιν», ἡ δὲ Ἐπιστολὴ Ἰακώβου «Γράμμα πρὸς Ἑβραίους Ἰακώβου ἀδελφοθέου».

τότε ἰδεῖ ὁ κόσμος. Ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἡ σαγήνη τοῦ Εὐαγγελίου συνέκλειε καὶ εἰσῆγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παντὸς εἴδους ἰχθῦς καλούς τε καὶ ἀχρήστους, ὅπως καὶ τὰ ζιζάνια εὐθὺς ὁμοῦ μὲ τὸν σῖτον ἤρχισαν νὰ βλαστάνουν. Πολλοὶ ἐκ τῶν προσηλύτων μόλις εἶχον ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τῶν κακιῶν τῆς εἰδωλολατρείας, ἥτις τοὺς περιέβαλλε. Τινὲς ἐξ αὐτῶν φανερῶς ὠπισθοδρόμησαν πρὸς τὰς προτέρας των ἀκολασίας (Α'. Κορινθ. ε'. 1-11). Ἄλλοι ἔκαμνον τὴν πνευματικήν των ἐλευθερίαν ἐπικάλυμμα τῶν σαρκικῶν των ὀρέξεων (Α'. Πέτρ. β. 16, Γαλάτ. ε'. 13). Αἱ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολαὶ ἀπεικονίζουν ἐκκλησίαν ἀτελοῦς πειθαρχίας καὶ ἀξιοθρηνήτων ἠθῶν. Ἡ Πρὸς Κολοσσαεῖς πιστοποιεῖ ὅτι ἔλαβε χώραν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ εἰσροὴ αἱρέσεων, ἥτις καθίστα αἰσθητὴν τὴν ὀλεθρίαν συγγένειαν τῆς θρησκευτῆς πλάνης πρὸς τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν. Αἱ Ποιμαντορικαὶ Ἐπιστολαὶ μᾶς δεικνύουν πόσον ταχέως ἐβλάστησαν τὰ σπέρματα τῆς τε θεωρητικῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς. Εἰς τὰς ἐπιστολὰς Ἰούδα καὶ Β'. Πέτρου βλέπομεν ἔτι μᾶλλον ἀνεπτυγμένας τὰς τάσεις ταύτας. Ἡ ἐπιστολὴ Ἰούδα καταγγέλλει τὰ αἴσχη τῆς διαγωγῆς ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑπεισέλθει ἀπαρατήρητοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου ἐθεωροῦντο Χριστιανοί, πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ στερεωθῇ καὶ ἐπιβληθῇ ἡ Χριστιανικὴ πειθαρχία καὶ πρὶν ἢ ἡ Ἐκκλησία τελειοποιήσῃ τὸν ὀργανισμὸν αὐτῆς.

Βεβαίως εἰς τὰς περιοδείας του ὁ Ἰούδας θὰ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τῶν κατὰ τόπους Χριστιανῶν ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ἐκκλησιῶν καί, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ὕφους τῆς Ἐπιστολῆς, τὸ πνεῦμά του παρωξύνετο ἐν ἑαυτῷ, ἐξ οὗ καὶ ἡ πύρινος αὐτοῦ ἐπίθεσις κατὰ τῶν ψευδῶν τούτων Χριστιανῶν, οἵτινες τόσον ἀναξίως ἔφερον τὸ ἱερὸν αὐτὸ ὄνομα.

Τὴν αὐτὴν αὐστηρότητα γλώσσης μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· Εἰς τὴν Β'. του Ἐπιστολὴν καταγγέλλει τὰς αὐθάδεις διδασκαλίας ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπεισέδυσαν εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς Ἐκκλησίας χωρὶς νὰ ἦναι ἀληθεῖς ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ προλέγει τὸν ὄλεθρον αὐτῶν (³).

Ἐν γένει δὲ παρατηρεῖται καταπληκτικὴ ὁμοιότης (ἵνα μὴ εἴπω, ταυτότης) ἰδεῶν καὶ ἐκφράσεων μεταξὺ τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Β'. Πέτρου (2ου κεφαλαίου). Ἀμφότεραι περιγράφουσι τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν «ἀσεβῶν» (τοῦ Ἰούδα) καὶ τῶν «ψευδοδιδασκάλων» (τοῦ Πέτρου) μὲ τὰς αὐτὰς σχεδὸν λέξεις. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι χαρακτηρίζονται ὡς «παρείσακτοι» (Β'. Πέτρ. β. 1) καὶ «παρεισδύσαντες» (Ἰούδ. 4) εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, «ἀσεβεῖς» (Ἰούδ. 8) καὶ «αὐθάδεις» (Β'. Πέτρ. β'. 10), «βλασφημοῦντες» καὶ «ἀρνούμενοι τὸν μόνον

(³) Β'. Πέτρ. β'. 1-16: «Καὶ μεταξύ σας θέλουσιν εἶσθαι ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες θέλουσι παρεισάξει αἱρέσεις ἀπωλείας, ἀρνούμενοι καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς Δεσπότην, ἐπισύροντες εἰς ἑαυτοὺς ταχεῖαν ἀπώλειαν· καὶ πολλοὶ θέλουσιν ἀκολουθήσει τὰς ἀσελγείας αὐτῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας θέλει βλασφημηθῆ· καὶ διὰ πλεονεξίαν θέλουσι σᾶς ἐμπορευθῆ μὲ πλαστοὺς λόγους, τῶν ὁποίων ἡ καταδίκη ἔκπαλαι δὲν ἀργεῖ καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν δὲν νυστάζει.... εἶναι τολμηταί, αὐθάδεις, δὲν τρέμουσι βλασφημοῦντες τὰ ἀξιώματα... βλασφημοῦσι περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦσι, καὶ θέλουσι καταφθαρῆ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαφθορᾷ καὶ λάβει τὸν μισθὸν τῆς ἀδικίας αὐτῶν.»

Δεσπότην» (αὐτόθι), «ὡς ἄλογα φυσικὰ ζῷα, γεγεννημένα δι' ἅλωσιν καὶ φθορὰν» (Β'. Πέτρ. β. 12), «ὅσα φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῷα ἐπίστανται, εἰς ταῦτα φθείρονται» (Ἰούδ. 10), «πλεονέκται» (Ἰούδ. 11, Β'. Πέτρ. β'. 14, 15), «τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα» (Ἰούδ. 16), «ὑπέρογκα ματαιότητος φθεγγόμενοι» (Β'. Πέτρ. β'. 18), «ἐμπαῖκται» (Ἰούδ. 18, Β'. Πέτρ. γ'. 3), «οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς τὸν αἰῶνα τετήρηται» (Ἰούδ. 13, Β'. Πέτρ. β'. 17), κτλ.

Ἀκόμη καὶ εἴς τινας παραλλαγὰς παρατηρεῖται περίεργος ἀπήχησις μεταξὺ τῶν δύο Ἐπιστολῶν. Ὁ Ἰούδας (12) ὀνομάζει τοὺς ὡς ἄνω ἀνθρώπους «σπιλάδας» (ἤτοι, ὑφάλους βράχους), ὁ Πέτρος (β'. 13) «σπίλους» (ἤτοι, κηλίδας). Ὁ Ἰούδας (12) τοὺς ἀποκαλεῖ «νεφέλας ἀνύδρους, ὑπὸ ἀνέμων παραφερομένας» ὁ Πέτρος (β'. 17), αἰσθανόμενος ὅτι «νεφέλη ἄνυδρος» εἶναί τι ἀνύπαρκτον, τροποποιεῖ τὴν φρᾶσιν ὡς ἑξῆς: «οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι.» Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, κατὰ μὲν τὸν Ἰούδαν (12), εἶναι «σπιλάδες ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν συνευωχούμενοι ἀφόβως», κατὰ δὲ τὸν Πέτρον (β'. 13) «σπίλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν».

Πῶς πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς παραδόξους ταύτας λεκτικὰς ὁμοιότητας καὶ ἀπηχήσεις, αἵτινες βεβαίως δὲν ὀφείλονται εἰς ἁπλῆν σύμπτωσιν; Κατ' ἐμὲ ἡ ἐξήγησις εἶναι ὅτι ὁ Ἰούδας, περιοδεύων τὰς Χριστιανικὰς ἐκκλησίας ὡς εἷς ἐκ τῶν «ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου» (Α'. Κορινθ. θ'. 5), ἦλθεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀναξίους τούτους αἱρετικούς, τοὺς ὁποίους διέκρινε καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὁ ὀξυδερκὴς ὀφθαλμός. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰούδας ἐκ τοῦ πλησίον τὴν φθοροποιὸν δρᾶσίν των εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐκκλησίας, καταγγέλλει αὐτοὺς μὲ φλογερὰν γλῶσσαν καὶ παραινεῖ τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανοὺς νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν τούτων στοιχείων, τῶν ὁποίων τὴν ἀσφαλῆ τιμωρίαν προλέγει καὶ ζωγραφίζει διὰ ζοφερῶν χρωμάτων. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Ἰούδα φυσικῷ τῷ λόγῳ θὰ περιῆλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Πέτρου, ὅστις μετ' ὀλίγον συντάσσων τὴν ἰδικήν του Β' Ἐπιστολήν, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶναι παραίνεσις πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανούς, ὅπως σταθῶσι στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν, μὴ παρασυρόμενοι μήτε ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπηρεασμῶν μήτε ὑπὸ τῶν ἔσωθεν αἱρέσεων, κρίνει σκόπιμον νὰ καυτηριάσῃ καὶ αὐτὸς τοὺς «αὐθάδεις» ἐκείνους «ψευδοδιδασκάλους», οἵτινες ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκόμενοι, ζητοῦσι νὰ ὑπονομεύσωσι τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη αὐτῆς. Καὶ εἰς τοῦτο χρησιμοποιεῖ οὐκ ὀλίγας λέξεις καὶ φράσεις τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰούδα, ἣν ἔχει ἐνώπιόν του, ἄλλας μὲν αὐτολεξεί, ἄλλας δὲ τροποποιημένας συμφώνως πρὸς τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ πνεῦμα καὶ μὲ τὸ ἰδιάζον αὐτοῦ ἀποστολικὸν ὕφος.

Εἴδομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὅτι ἡ Β' Πέτρου πρέπει νὰ ἐγράφη πρὸ τοῦ ἔτους 70 μ. Χρ., πάντως δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Ἀποστόλου (ὅστις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐμαρτύρησε περὶ τὸ ἔτος 68). Ὅτι ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰούδα ἐγράφη πρὸ τῆς Β'. Πέτρου καὶ ὄχι μετ' αὐτήν, ὅτι δηλ. ὁ Πέτρος ἀντέγραψε τὸν Ἰούδαν καὶ ὄχι ὁ Ἰούδας τὸν Πέτρον, προκύπτει ἐκ προσεκτικῆς μελέτης τῶν δύο κειμένων. Ἡ μεγαλειτέρα ζωηρότης γλώσσης τοῦ Ἰούδα μαρτυρεῖ ὅτι πρόκειται περὶ ἀνθρώπου ἐλθόντος εἰς ἄμεσον προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀνοσίους

ψευδοδιδασκάλους καὶ γράφοντος ὑπὸ τὸν οἶστρον ἱερᾶς ἀγανακτήσεως ἑνὸς αὐτόπτου μάρτυρος. Ὁ Πέτρος, ἔχων εὐρύτερον πεδίον ἀποστολικῆς δράσεως καὶ μὴ ἐλθὼν εἰς ἄμεσον προσωπικὴν ἐπαφὴν πρὸς τοὺς παρεισάκτους ἐκείνους ὑπονομευτὰς τῆς πίστεως, συμμεριζόμενος ὅμως τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἰούδα, δανείζεται ἐν πολλοῖς τὴν περιγραφὴν καὶ τὴν καταγγελίαν, ἣν οὗτος διατυπώνει, οὐχὶ ὅμως πλήρη· ἄλλα μὲν παραλείπει, ἄλλα δὲ μετριάζει ἢ τροποποιεῖ, συμφώνως πρὸς τὴν ἰδίαν του νοοτροπίαν. Ἐκτὸς τούτου, ἡ Ἐπιστολή του εἶναι πολὺ ἐκτενεστέρα τῆς τοῦ Ἰούδα, περιλαμβάνουσα καὶ ἄλλα θέματα.

Δοθέντος δὲ ὅτι καὶ ἡ Ἐπιστολή του εἶναι ἐκτενεστέρα καὶ γενικωτέρα καὶ τὸ ἀποστολικὸν αὐτῆς κῦρος μεγαλείτερον, πρὸς τί κατόπιν ὁ ἀφανέστερος Ἰούδας νὰ ἀντιγράψῃ ἓν μόνον αὐτῆς κεφάλαιον, μετὰ ἰδικῶν του προσθηκῶν καὶ τροποποιήσεων, συντάσσων ἰδικήν του Καθολικὴν Ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανούς; Ποῖος θὰ ἦτο ὁ σκοπὸς καὶ ποία ἡ ὠφέλεια μιᾶς τοιαύτης ἐπιστολῆς, κατόπιν τῆς πολὺ ἐκτενεστέρας καὶ αὐθεντικωτέρας ἐπιστολῆς ἑνὸς ἐκ τῶν Δώδεκα; (1)

* * *

Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰούδα εἶναι ἐνδιαφέρουσα καὶ διότι ἐν αὐτῇ ἀναφέρονται διάφοροι Ἰουδαϊκοὶ μῦθοι μὴ στηριζόμενοι εἰς τὰς κανονικὰς Γραφὰς τῆς Π. Διαθήκης, ἀλλ᾿ εἰς τὰς Ραββινικὰς παραδόσεις. Οὕτω λ. χ. μνημονεύεται ἡ πτῶσις ἀγγέλων, «οἵτινες δὲν ἐφύλαξαν τὴν ἑαυτῶν ἀξίαν, ἀλλὰ κατέλιπον τὸ ἴδιον ἑαυτῶν κατοικητήριον» καὶ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε, φυλάξας αὐτοὺς μὲ «παντοτεινὰ δεσμὰ ὑποκάτω τοῦ σκότους διὰ τὴν κρίσιν τῆς μεγάλης ἡμέρας» (ἐδάφ. 6). Ἐπίσης ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἀντέστη εἰς τὸν Διάβολον, ὅστις ἤθελε νὰ ὑποκλέψῃ τὸ σῶμα τοῦ Μωϋσέως. (2) Ἐπίσης μνημονεύεται χωρίον τι ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Ἐνώχ, ὅπερ ἦτο σύγγραμμα φυσικῶς ἀπόκρυφον καὶ ψευδεπίγραφον. (3) Διατὶ ὁ Ἰούδας ἐπικαλεῖται τὰς ἀφηγήσεις ταύτας τῆς Ἰουδαϊκῆς μυθολογίας; Προφανῶς διότι, Ἰουδαῖος ὢν αὐτὸς καί, ὅπως ὁ ἐπιφανέστερος ἀδελφός του Ἰάκωβος, αὐστηρὸς τηρητὴς τοῦ Λευϊτικοῦ Νόμου, γράφων δὲ πρὸς κύκλον ἀναγνωστῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων πάμπολλοι ἦσαν Ἰουδαῖοι, στηρίζει τὰ ἐπιχειρήματά του ἐπικαλούμενος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὰς Ἰουδαϊκὰς ταύτας παραδόσεις, αἵτινες ἦσαν γνωσταὶ καὶ σεβασταὶ εἰς πάντα Ἰουδαῖον.

(ἀκολουθεῖ)

---

(1) Ὡς εἰς τὸ κεφ. Ζ΄. παρετηρήσαμεν, τὸ γεγονὸς τῆς ἀντιγραφῆς ἢ ἀπηχήσεως ἑνὸς ἱεροῦ συγγραφέως ὑπὸ ἑτέρου δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίζῃ, διότι κατὰ τὴν πρωτόγονον ἐκείνην ἐποχὴν τῆς Χριστιανικῆς φιλολογίας οἱ συγγραφεῖς ἐθεώρουν κοινὸν πνευματικὸν κτῆμα τὰς ἐννοίας καὶ τὰς φράσεις τῶν συγγραμμάτων ἀλλήλων, ὡς προερχομένας ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, τῆς θείας ἐμπνεύσεως.

(2) Αὕτη ἦτο παράδοσις Ραββινική, ἥτις περιέχεται εἰς σύγγραμμά τι φέρον τὸν τίτλον «Ἡ ἀνάληψις τοῦ Μωϋσέως».

(3) Τὸ Βιβλίον τοῦ Ἐνὼχ σώζεται μέχρις ἡμῶν, ἐν μεταφράσει Αἰθιοπικῇ. Ἀρχικῶς φαίνεται συγγραφὲν εἰς τὴν Σημιτικὴν γλῶσσαν, κατόπιν δὲ Ἑλληνιστί. Ἐξ ἐσωτερικῶν ἐνδείξεων φαίνεται ὅτι συνεγράφη κατὰ τὸν 1ον αἰῶνα μ. Χ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἔκ τινων συζητήσεων, γενομένων κατὰ τὴν πρόσφατον Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προέκυψεν εἰς τὸ μέσον πρότασις περὶ συμπήξεως πολιτικοῦ κόμματος «Χριστιανικοῦ», ἀποτελουμένου, κατὰ τὴν προφανῆ ἔννοιαν τῆς προτάσεως, ἐκ κληρικῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ κληρικῶν. Τοῦθ' ὅπερ προδήλως σημαίνει τὴν κάθοδον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης ἐξανέστη ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Σ. Μπαλάνος, ὅστις εἰς σειρὰν ἄρθρων ἐν τῷ «Ἐλευθέρῳ Βήματι» ἐξέθηκε τοὺς κινδύνους τοιαύτης ἀναμίξεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολιτικήν. Εἰς τὰ ἄρθρα δὲ ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Σ. Μητροπολίτης Κορινθίας ὑπεραμυνόμενος τῆς ἰδέας, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἀστοργίας τῆς Πολιτείας ἀπέναντι τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις βάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἀνατρεπτικῶν καὶ ἀντιθρησκευτικῶν στοιχείων τῆς μεταπολεμικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, ἡ Ἐκκλησία ἐξαναγκάζεται, διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, νὰ ἀμυνθῇ διὰ τῆς ὀργανώσεως τῶν δυνάμεων αὐτῆς εἰς πολιτικὸν κόμμα, ὄχι διὰ νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν στίβον τῶν καθαρῶς πολιτικῶν ἀγώνων, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν Πολιτείαν τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν εἰσαγωγὴν Χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ κοινωνικὴν πολιτικὴν ἐν γένει.

Εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην, καίπερ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ ποίμνιον τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, θεωροῦμεν καθῆκον ἡμῶν, ὡς ἐκ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος, νὰ ἐκφέρωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν γνώμην ἡμῶν, τὸ μὲν διότι ἀναγνωρίζομεν ὅτι εἰς ἔθνος καλούμενον Χριστιανικὸν πρέπει ὁ Χριστιανισμὸς (ἤτοι, αἱ ἀρχαὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ) νὰ διέπῃ πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, τὸ δὲ διότι εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, κακομεταχειρίζεται τὴν ἐθνικὴν Ἐκκλησίαν, ὄχι βεβαίως ἐξ ἐσκεμμένης ἐχθρότητος καὶ ἐπιβουλῆς, ἀλλ' ἐξ ἀμελείας ἴσως, ὡς φρονεῖ ὁ κ. Μπαλᾶνος, πάντως δὲ ἐξ ἀδιαφορίας πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, ἃς ἀντιπροσωπεύει ἡ θρησκεία, καὶ παρασυρομένη ἀπὸ τὰς ἀνηθίκους ὀρέξεις τῶν πολιτικῶν παραγόντων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐλλοχεύουσι καὶ οὐκ ὀλίγα ἀνατρεπτικὰ καὶ ἀντιθρησκευτικὰ στοιχεῖα. Εἰς τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην τῆς Πολιτείας ἐνυπάρχει μεγάλη δόσις ἀγνοίας ἢ παραγνωρίσεως τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας, οἵτινες ἀφοῦ πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν νὰ πιστεύωσιν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τὴν μεγίστην ἠθικὴν δύναμιν ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι, ἐὰν ἤθελέ ποτε ἐκλείψει ἡ θρησκεία ἐκ μέσου τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἡ Ἑλλὰς θὰ καταρρεύσῃ εἰς τὴν ἄβυσσον.

Ναί, ἔχει δίκαια παράπονα ἡ ἐθνικὴ Ἐκκλησία κατὰ τῆς Πολιτείας καὶ εἰς τοῦτο συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Κορινθίας καὶ παραδεχόμεθα ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ταχεῖα ἐξεύρεσις θεραπείας τῆς παρούσης ἀξιοδακρύτου καταστάσεως τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Τῆς ἐξευρέσεως ὅμως πάσης θεραπείας ἐπιβάλλεται λογικῶς νὰ προηγηθῇ διευκρίνισις τῶν αἰτίων τῆς νόσου, ἧς ἐπιζητεῖται ἡ θεραπεία. Καὶ εἰς τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχὴ ὑπὸ τῶν ἰθυνόντων τὰ της Ἐκκλησίας. Εἷς σπουδαῖος λόγος τῆς ἀδιαφορίας καὶ δυσμενοῦς στάσεως τῆς Πολιτείας ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὡς εἴπομεν, ἡ ἀπιστία ἢ ἀθρησκεία τῶν πολιτικῶν τῆς χώρας παραγόντων, οἵτινες δὲν ἀντιλαμβάνονται πλέον τὴν ὑψηλὴν θέσιν καὶ ἐπίδρασιν, ἣν ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἡ θρησκεία ἐν τῷ ἔθνει. Ἀλλ᾿ ἑτέρωθεν ἆρά γε δὲν συνετέλεσεν ἀπὸ πολλοῦ καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν κατάστασιν αὐτήν, ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν ἀμελήσασα τὴν διδασκαλίαν τῶν ζωντανῶν ἀληθειῶν τῆς θρησκείας εἰς τὸ ἔθνος ἐν γένει καὶ ἀρκεσθεῖσα εἰς τοὺς ξηροὺς τύπους τῆς θρησκείας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱεροτελεστίας, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ ἐπιτρέψασα τὴν βαθμιαίαν κατάπτωσιν τοῦ κλήρου διὰ τῆς χειροτονίας ἀγραμμάτων, ἀνηθίκων καὶ ὑπεραρίθμων ἱερέων (δανειζόμεθα τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Μπαλάνου) καὶ κοσμικοφρόνων ἀρχιερέων, ἀποκτησάντων τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ πολιτικῶν μέσων ἐγγιζόντων τὰ ὅρια τῆς σιμωνείας; Πρὸ τριακονταετίας ἐνθυμούμεθα ἕνα ἐπίσκοπον δημοσίᾳ δικαιολογούμενον διὰ τὰς ἀφαιμάξεις, ἃς ἐπέβαλλεν εἰς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐπισκοπῆς του, μὲ τὴν ἀνερυθρίαστον ὁμολογίαν ὅτι διὰ τὴν «πατερίτσαν» του εἶχε πληρώσει 30,000 δρ. εἰς τὸν τάδε πολιτικὸν ἀρχηγόν, τὰς ὁποίας ἐχρεώστει καὶ ἔπρεπεν ἀπὸ κάπου νὰ εἰσπράξῃ! Τοιοῦτος ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας ποῖον γόητρον ἢ σέβας ἠδύνατο νὰ ἀξιώσῃ ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας; Καὶ δυστυχῶς δὲν ἦτο μοναδικὸς τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ. Καὶ ὅμως δὲν ἐνθυμούμεθα οὔτε ἐκεῖνος οὔτε ἄλλος τις ἐπίσκοπος ὅμοιός του νὰ ἐσύρθη ἐνώπιον κανενὸς ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου. Ἕνα ἄλλον ἐπίσκοπον ἐγνωρίσαμεν, ὅστις συνελήφθη διενεργῶν λαθρεμπόριον, καὶ ὅμως ἔμεινε μέχρι σήμερον ἀσύδοτος καὶ ἡ ὑπόθεσις συνεκαλύφθη χάριν τοῦ «γοήτρου» τῆς ἱεραρχίας. Ἐν γένει δὲ εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι καὶ τὴν σήμερον εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου (ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου) ἐμφιλοχωροῦσι στοιχεῖα ἀνάξια τῆς ἱερᾶς διακονίας, εἰς ἣν ἐκλήθησαν, τὰ δὲ ὑγιᾶ στοιχεῖα δὲν ἔχουσι τὸ θάρρος καὶ τὴν ἱερὰν ἀποφασιστικότητα νὰ ἐκκαθαρίσωσι τὸν κλῆρον. Τί λοιπὸν τὸ παράδοξον, ἐὰν τὸ γόητρον τῆς Ἐκκλησίας ὑπέστη μείωσιν καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς μία ἰσχυρὰ δικαιολογία διὰ τὴν περιφρόνησιν, μεθ᾿ ἧς φέρονται πρὸς τὰ δίκαια αὐτῆς;

Πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ θέσῃ πρῶτον αὐτὴ τάξιν εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτῆς οἶκον. Καταβάλλεται μὲν ἀξιέπαινος φροντὶς καὶ σκέψις περὶ «μορφώσεως» τοῦ κατωτέρου κλήρου. Καλὴ καὶ ἀναγκαία ἡ μόρφωσις, δηλ. ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου. Ἀλλὰ χρειάζεται ὁ κλῆρος κάτι πολὺ περισσότερον ἀπὸ «γράμματα». Χρειάζεται ***πνευματικὴν ἀφύπνισιν καὶ ζωήν,*** χρειάζεται τὴν πνοὴν τοῦ Θείου Πνεύματος, τὴν φλόγα τῆς πίστεως καὶ τῆς ὁλοψύχου ἀφιερώσεως εἰς τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τῆς Ἐκκλησίας ἔργον. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ αὐτό, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ καθαρμὸς καὶ ἐργασία ἐκ τῶν ἄνω, ὄχι ἐκ τῶν κάτω.

Ἄνευ τοιαύτης ***ἀνορθώσεως*** (ὄχι ἁπλῆς μορφώσεως) τοῦ κλήρου, ἂς μὴ περιμένῃ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἴδῃ σεβασμὸν πρὸς τὰ δίκαιά της ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ἢ νὰ ἴδῃ ἑαυτὴν καλουμένην ὑπὸ τῆς Πολιτείας νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐπίδρασιν

ἐκείνην ἐπὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τοῦ ἔθνους, ἣν δικαιοῦται νὰ ἀξιώσῃ.

Ἀλλὰ παραδεχόμεθα ὅτι καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην ἀνόρθωσιν τοῦ κλήρου, πάλιν ἡ Πολιτεία, ἤτοι, οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἄπιστοι καὶ ἄθρησκοι κατὰ τὸ πλεῖστον, θὰ ἦναι ἀπρόθυμοι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πολιτικὴν τῆς παραγκωνίσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαρπαγῆς τῆς περιουσίας αὐτῆς, καὶ νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰλικρινῶς καὶ σοβαρῶς εἰς ἐκεῖνα τὰ ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία δικαιοῦται νὰ ἔχῃ γνώμην, καὶ δὴ τὴν βαρύνουσαν γνώμην. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τίθεται τὸ ἐρώτημα: Τί πρέπει τότε νὰ πράξῃ, πῶς πρέπει νὰ πολιτευθῇ ἡ Ἐκκλησία; Νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν πολιτικὴν κονίστραν ὡς κόμμα, ἔστω «Χριστιανικόν», ἔστω μὴ πολιτικολογοῦν, ἀλλὰ μόνον προορισμὸν ἔχον τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἀρχῶν ἐκείνων, ἃς ἐκπροσωπεῖ ἡ Ἐκκλησία,

Διὰ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο συντασσόμεθα πρὸς τὴν γνώμην τοῦ κ. Μπαλάνου. Ὄχι ἐπειδὴ τὸ ἀπαγορεύουν οἱ «θεῖοι καὶ ἱεροὶ» Κανόνες τοῦ 5ου, 6ου καὶ 7ου αἰῶνος, διότι ἐπὶ τέλους αὐτοὶ οἱ Κανόνες περιέχουν οὐκ ὀλίγα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔπαυσαν πρὸ πολλοῦ νὰ ἔχουν κανὲν νόημα ἢ καμμίαν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχήν. Ἀλλὰ διότι, ὡς ὀρθῶς ὁ Κοραῆς ἀπεφάνθη καὶ ὁ κ. Μπαλᾶνος τονίζει, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὀργανισμὸς πνευματικὸς καὶ ἔχει ἔργον πνευματικόν, ἡ δὲ πεῖρα καὶ ἡ ἱστορία διδάσκουν ὅτι ἡ ἀνάμιξις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολιτικὴν θὰ ἔχῃ ὀλεθρίας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν συνεπείας. Οἱ προτείνοντες τὴν ὀργάνωσιν «Χριστιανικοῦ» (ἤτοι, προφανῶς ἐκκλησιαστικοῦ) κόμματος θέλουν τὸ κόμμα περιοριζόμενον εἰς τὰ ζητήματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἀνήκουν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἁρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν ζωὴν τοιαῦτα στεγανὰ διαμερίσματα δὲν ὑπάρχουν· ὅλα τὰ ζητήματα κανονίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς «*do ut des*» (σοῦ δίδω, διὰ νὰ μοῦ δώσῃς), καὶ προκειμένου μία κοινοβουλευτικὴ Κυβέρνησις νὰ ἐξαναγκασθῇ ὑπὸ τοῦ «Χριστιανικοῦ» κόμματος νὰ σεβασθῇ ἓν οἱονδήποτε δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ζητήσῃ ὡς ἀντάλλαγμα τὰς ψήφους τοῦ κόμματος εἰς μίαν ἄλλην ὑπόθεσιν ἰδικήν της, καὶ οὕτω τὸ «Χριστιανικὸν» κόμμα θὰ συρθῇ ἑκὸν ἄκον εἰς τὸν στίβον πολιτικῶν ἀγώνων, παθῶν καὶ ἀντιθέσεων. Προσθετέον καὶ τὸ ὅτι ὁ κλῆρος μοιραίως θὰ ἀρχίσῃ νὰ πολιτικολογῇ καὶ νὰ ψηφοθηρῇ, προστιθεμένης οὕτω μιᾶς νέας «ἀρρώστειας» εἰς τὴν ἤδη λυμαινομένην τὸν Ὀρθόδοξον κλῆρον (καὶ κυρίως τὸν ἀνώτερον) «ἀρρώστειαν» τῶν ῥᾳδιουργιῶν καὶ ἑλιγμῶν καὶ ἀγώνων περὶ τὰ ὀφφίκια καὶ τὰς «πατερίτσας».

Ὁ μόνος μοχλός, ὃν δύναται νὰ κινήσῃ ἡ Ἐκκλησία πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῆς Πολιτείας εἰς σεβασμὸν τῆς θρησκείας καὶ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ ἠθικός. Ὅταν μία Ἐκκλησία ἵσταται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀποστολῆς, τὸ κῦρος καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς εἶναι ἀπροσμάχητος. Πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γερμανίας, ἥτις εὑρεθεῖσα ἀπέναντι τῶν ἀνοσίων ἀξιώσεων καὶ ἐπεμβάσεων μιᾶς πανισχύρου δικτατορίας, ἀντέταξε σθεναρὰν ἠθικὴν ἀντίστασιν· χιλιάδες ἐκ τοῦ κλήρου, μὲ κίνδυνον νὰ στερηθοῦν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, ἠρνήθησαν νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰ κελεύσματα τῶν

ἐπισκόπων, οὓς τοῖς ἐπέβαλεν ἡ Πολιτεία· καὶ ἰδού, τώρα ὁ τηλέγραφος ἀναγγέλλει ὅτι ὁ Χίτλερ ἠναγκάσθη νὰ ἀνακρούσῃ πρύμναν καὶ οἱ ἐπίσκοποί του παραιτοῦνται. Καὶ τοῦτο μολονότι ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας ἀντιπροσωπεύει μόνον τὰ 65 %, ἤτοι, τὰ δύο τρίτα περίπου, τοῦ ἔθνους, ὄχι τὰ 99 %, ὅπως ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἠθικὴ ἐπιβολὴ εἶναι ἀπείρως ἰσχυροτέρα πάσης ἄλλης. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἠθικὸν κῦρος καὶ πνευματικὴ ζωτικότης.

Οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν θὰ ἐνθυμῶνται ὅτι ὅτε ἐθεσμοθετήθη πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Γερουσία, ἡμεῖς συνηγορήσαμεν ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς ἐν αὐτῇ ἀντιπροσωπεύσεως τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας διὰ δύο γερουσιαστῶν κληρικῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καθ' ὃν τρόπον ἐκλέγονται οἱ γερουσιασταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων. Ἤμεθα τότε καὶ εἴμεθα ἀκόμη τῆς γνώμης ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἴσον δικαίωμα μὲ τὰ Πανεπιστήμια, τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια καὶ τὰς ἐργατικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις νὰ ἀντιπροσωπεύηται ἐν τῇ Γερουσίᾳ (ἥτις δὲν εἶναι σῶμα πολιτευόμενον, καθ' ὃν τρόπον ἡ Βουλή), ὥστε ἐπὶ τῶν νομοθετικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἐνδιαφέρουσι τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀκούηται καὶ ἡ γνώμη αὐτῆς. Ἀλλὰ πέραν τῆς ἀντιπροσωπεύσεως ταύτης φρονοῦμεν ὅτι θὰ ἦναι ὀλέθριον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ζητήσῃ ἐμφάνισιν ἐν τῇ πολιτικῇ.

Κατὰ βάθος, ἡ ἐθνικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑποφέρει ὅσα ὑποφέρει ὡς ἐκ τῆς στενῆς ἐξαρτήσεώς της ἐκ τῆς Πολιτείας, ἤτοι, ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητός της ὡς Ἐκκλησίας Κρατικῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποβάλῃ τὴν ἐξάρτησιν ταύτην, δὲν θὰ ἔχῃ ἐλευθέρας τὰς χεῖρας Ἡ πεῖρα ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν διαπιστώνει τὸ ἐπιζήμιον τῆς ἰδιότητος τῆς Κρατικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑλικὴ ὑποστήριξις τοῦ Κράτους καὶ ἡ αἴγλη τῆς ἐπισημότητος μιᾶς Κρατικῆς Ἐκκλησίας οὐδόλως ἀντισταθμίζουσι τὰ κακὰ τῆς ὑποδουλώσεως ταύτης εἰς τὴν Πολιτείαν. Παράδειγμα αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Σκωτίας, τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἄλλων χωρῶν, ὅπου ἡ ὑποδούλωσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Κράτος προεκάλεσε τὴν ἵδρυσιν ἀνεξαρτήτων Ἐκκλησιῶν τοῦ αὐτοῦ κατὰ πάντα δόγματος. Παράδειγμα ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ διορίζονται ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐρήμην τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ συνυπάρχουν δύο μερίδες ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας δογματικῶς (ἡ Εὐαγγελικὴ καὶ ἡ Ἀγγλοκαθολική), ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα νὰ ἀποβάλῃ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτῆς τοὺς ἀπαρνουμένους τὴν Ὁμολογίαν της ἐπισκόπους, διωρισμένους ὄντας ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Παράδειγμα καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἀδυνατεῖ νὰ τακτοποιήσῃ τοὺς λ/σμούς της μὲ τοὺς Παλαιοημερολογίτας, διότι οὗτοι προστατεύονται ὑπὸ τῆς Πολιτείας χάριν πολιτικοῦ συμφέροντος. Καὶ δὲν εἶναι ἡ λύμη τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τὸ χείριστον τῶν κακῶν, ἐξ ὧν πάσχει ἡ Ἐκκλησία λόγῳ τῆς ἐξαρτήσεώς της ἀπὸ τῆς Πολιτείας.

Ἀλλ' ἡ ἀνακήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας της ἀπαιτεῖ θυσίας, ἢ μᾶλλον αὐτοθυσίαν, δι' ἣν δὲν ἐμφανίζει ἀκόμη τὸ ἀπαιτούμενον σθένος ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλη-

σία τῆς Ἑλλάδος. Ὁ φόβος τῶν παρεξηγήσεων, τῶν τυχὸν ἀντιδράσεων ἐντὸς τῆς ἱεραρχίας, καὶ τῶν ἀντιποίνων ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας—τέλος, μία μοιρολατρικὴ ἐμμονὴ εἰς τὰ ἀπὸ τόσου καιροῦ θεσπισμένα—εἰς τὴν κληρονομίαν δηλ. τοῦ Βυζαντίου, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἐστρατοκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ Παλατίου, ὅπερ ἦτο τότε τὸ Κράτος—κρατεῖ εἰσέτι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Πολιτείας. Ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν ἀποφασίσῃ νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τοῦτον, δὲν θὰ αἰσθανθῇ ποτὲ ἀληθῆ ἐλευθερίαν δράσεως καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ στενάζῃ, ὅπως σήμερον, ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς Πολιτείας. «*Ἐλευθέρα Ἐκκλησία ἐντὸς ἐλευθέρας Πολιτείας*» εἶναι ἀρχὴ ἀπολύτως ὑγιής, ὡς ἀπεδείχθη πανταχοῦ ὅπου ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν. Ἄλλως τε καὶ διεκηρύχθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θείου Ἱδρυτοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, εἰπόντος: «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.»

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Οἱ ἁπανταχοῦ φίλοι τῆς παγκοσμίου εἰρήνης ἀπὸ πολλοῦ ὑφίσταται βαθείας ἀπογοητεύσεις ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ναυαγίων τῶν διαφόρων Συνδιασκέψεων περὶ Ἀφοπλισμοῦ· καὶ ἐνῷ εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι κανεὶς λαὸς τῆς ὑφηλίου δὲν θέλει νέον πόλεμον, βλέπομεν τὸν κόσμον διαρκῶς φερόμενον, ὠθούμενον πρὸς πόλεμον. Τοῦτο συνήθως ἀποδίδεται εἰς τὰ μεγαλομανῆ σχέδια διαφόρων Κυβερνήσεων, ὅπως τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Πολωνίας, κτλ. Ἐν τούτοις, καὶ οἱ κυβερνῆται τῶν χωρῶν τούτων ἔχουν καὶ στιγμὰς ἠρεμωτέρας καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀντιλαμβάνωνται ὅτι ὁ νέος πόλεμος θὰ σημάνῃ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ. Κιαὶ ὅμως κἄποια δύναμις ἀόρατος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξωθῇ κυβερνήσεις καὶ λαοὺς πρὸς σύρραξιν. Ποία εἶναι ἡ δύναμις αὕτη ἡ κακοῦργος; Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν, εἶναι ἡ τεραστία διεθνὴς βιομηχανία πολεμικῶν εἰδῶν, ἥτις ἔχει ἐξαπλωθῆ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ ζητεῖ νὰ προκαλέσῃ νέαν διεθνῆ σύρραξιν, διὰ νὰ δρέψῃ νέα κέρδη ἐκ τῆς αἱματηρᾶς ταύτης καὶ ἀνοσίου ἐμπορίας τοῦ θανάτου.

Εἰς μίαν πρόσφατον συνεδρίασιν τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας, ὁ γερουσιαστὴς Νάϋ (Nye) ἀπήγγειλε σφοδρὸν κατηγορητήριον κατὰ τῶν βιομηχάνων καὶ τραπεζιτῶν, οἵτινες ἐξοπλίζουν ὅλα τὰ κράτη καὶ παρασκευάζουν νέους πολέμους. Τοῦ λόγου τούτου, περιέχοντος ἁδρὰς καὶ θετικὰς πληροφορίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος, παρέχομεν κατωτέρω περιληπτικὴν μετάφρασιν.

Κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους ὑπολογισμούς, διὰ τὸν φόνον ἑκάστου στρατιώτου φονευθέντος εἰς τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ἐδαπανήθησαν 25.000 δολλάρια (2 ½ ἑκατομμύρια δραχμῶν). Καὶ δὲν εὑρέθη κανεὶς μεγαλοβιομήχανος ἢ μεγαλοτραπεζίτης ἐν Εὐρώπῃ ἢ Ἀμερικῇ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν κυβερνήσεων εἰς τὴν ὑπέρογκον αὐτὴν δαπάνην—νὰ ὑποδείξῃ δηλ. ὅτι οἱ «σκοτωμοί», ὅταν ἀφίνονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων (ὡς λ. χ. τῶν γκάγκστερς) σπανίως κοστίζουν περισσότερον τῶν 100 δολλορίων κατὰ κεφαλήν. Διατὶ λοιπὸν αἱ Κυβερνήσεις νὰ πληρώνουν διὰ κάθε «σκοτωμὸν» στρατιώτου 25,000 δολλάρια, ἐνῷ μποροῦν νὰ τὸ κάμουν πολὺ εὐθηνότερα;

Ὁ λόγος τῆς σιωπῆς αὐτῶν τῶν μεγάλων βασιλέων τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς βιομηχανίας εἶναι ὅτι οἱ «σκοτωμοὶ» εἶναι δουλειὰ ἰδική των. Τὸ ἐμπόρευμά των εἶναι οἱ ὁπλισμοί, οἱ πελάται των εἶναι αἱ Κυβερνήσεις, καὶ δὲν τοὺς μέλει ἂν ἀγορα-

σταὶ τῶν προϊόντων των ἦναι φίλοι ἢ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος των. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοὺς ἐνδιαφέρει εἶναι ὅτι κάθε φορὰν ποῦ μία σφαῖρα ἢ θραῦσμα ὀβίδος φονεύσῃ ἕνα στρατιώτην, τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς δαπάνης τῶν 25,000 δολλαρίων περιέρχεται εἰς τὴν τσέπην τοῦ κατασκευαστοῦ τῶν ὁπλισμῶν.

Αἱ διαρκεῖς Συνδιασκέψεις, διαπραγματεύσεις, συζητήσεις, προπαγάνδαι ὑπὲρ τοῦ διεθνοῦς ἀφοπλισμοῦ ναυαγοῦν καὶ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ναυαγοῦν, διότι ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ μία τεραστία ἀλλ᾽ ἀφανὴς διεθνὴς ὀργάνωσις, ἥτις ἀντιπράττει εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν ὁπλισμῶν. Ἡ διεθνὴς αὕτη ὀργάνωσις ἔχει καὶ ἐν Ἀμερικῇ τὰς διακλαδώσεις της· ἀλλ᾽ ἡ βιομηχανία τῶν πολεμικῶν ἐξοπλισμῶν ἀκμάζει κυρίως ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη περιλαμβάνει ὠρυχεῖα, καμινευτήρια, ἐργοστάσια κατασκευῆς πολεμικῶν ὅπλων, τραπέζας καὶ ἑταιρίας — μίαν τεραστίαν μηχανήν, τῆς ὁποίας ἕκαστος τροχὸς κινεῖ ἕνα ἄλλον. Ἡ διεθνὴς αὕτη ὀργάνωσις καταγίνεται νὰ καταστρέψῃ κάθε ἴχνος διεθνισμοῦ, ἤτοι, προσεγγίσεως τῶν ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα. Ἡ διεύθυνσις τῆς κολοσσιαίας αὐτῆς μηχανῆς εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις ὑπερβαίνει ἐνίοτε καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὁποῖον ζοῦν. Οὕτω λ. χ. Γάλλοι βιομήχανοι ὄχι μόνον ἐπώλησαν πολεμικὰ ὅπλα εἰς τὴν Οὐγγαρίαν κατὰ παράβασιν τῆς Συνθήκης τοῦ Τριανόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ Οὐγγαρία κατόπιν ἠρνήθη νὰ πληρώσῃ, ἠνάγκασαν τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν νὰ δανείσῃ τὴν Οὐγγαρίαν, ὥστε αὕτη νὰ πληρώσῃ αὐτούς. Ἐπίσης εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν Γάλλοι μεγαλοβιομήχανοι, διευθύνοντες μίαν μεγάλην Τσεχικὴν ἑταιρίαν κατασκευῆς πολεμικῶν ὅπλων, ὑπέθαλψαν καὶ ὑπεστήριξαν τὸ κίνημα τοῦ Χίτλερ καὶ συνεισέφεραν ἑκατομμύρια ὑπὲρ τῆς δικτατορίας τοῦ Χίτλερ, ἥτις στρέφεται πρωτίστως κατὰ τῆς ἰδίας των πατρίδος, τῆς Γαλλίας. Καὶ ἐν Γαλλίᾳ οἱ αὐτοὶ κεφαλαιοῦχοι συντηροῦν ἐφημερίδας, αἱ ὁποῖαι διὰ παντὸς τρόπου προσπαθοῦν νὰ ἐξάψουν τὸ πελεμικὸν μένος τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Γερμανῶν, ὥστε νὰ καταλήξουν εἰς πόλεμον.

Ὁ γνωστότερος ἴσως ὅλων τῶν βιομηχάνων πολεμικῶν εἰδῶν εἶναι ὁ Κρούπ. Ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς τῆς τεραστίας αὐτῆς ἐπιχειρήσεως ἦτο ὁ Ἀλφρέδος Κρούπ, περίεργος τύπος ἀνθρώπου, ὅστις μέσα εἰς τὸ ἐργοστάσιόν του ἐφόρει τὰ ξύλινα ὑποδήματα τῶν Γάλλων χωρικῶν. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐπιχειρήσεώς του ὁ Ἀλφρέδος Κροὺπ ἐνεφανίζετο ἱκετευτικῶς ἐνώπιον τῶν κυβερνήσεων, πρωτίστως τῆς Γερμανίας, ἐκλιπαρῶν παραγγελίας ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων. Βραδύτερον ἑδραιωθείσης καὶ ἀναπτυχθείσης τῆς ἐργασίας του, ἐγίνετο δεκτὸς μετὰ τιμῶν ὑπὸ βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων, ἦτο ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Γουλιέλμου, πρώτου αὐτοκράτορος τῆς ἡνωμένης Γερμανίας καὶ ἔφερε τὸ παράσημον τῆς Γαλλικῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς· καὶ τὸ τοῦ Πέτρου τοῦ Μεγάλου. Τὰ ἐργοστάσια Κροὺπ ἀνεπτύχθησαν τεραστίως καὶ μέχρι τῆς ἐκρήξεως τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου ὁ οἶκος οὗτος εἶχε πελάτας 52 κράτη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπρομήθευε παντὸς εἴδους φονικὰ ὅπλα καὶ πολεμοφόδια. Καθ᾽ ὅλον δὲ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον τὰ ἐργοστάσια Κροὺπ ἦσαν ὁ κυριώτερος στῦλος τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας τῆς Γερμανίας καὶ τῶν συμμάχων της.

Τί κάμνει τώρα ὁ Κρούπ; Φανερῶς μὲν κατασκευάζει τροχιὰς καὶ ἁτμαμάξας σιδηροδρόμων, σιδηρᾶς γεφύρας καὶ τοιαῦτα εἰρηνικὰ πράγματα. Πραγματικῶς ὅμως, ἐν πάσῃ μυστικότητι, ὁ Κροὺπ ἐξοπλίζει ἐκ νέου τὴν Γερμανίαν. Μόνον αἱ φανεραὶ δαπάναι τῆς Γερμανίας δι' ἐξοπλισμοὺς ἀνέρχονται εἰς 80 ἑκατομμύρια δολλαρίων (8 δισεκατομμύρια δραχμῶν) ἐτησίως. Πόσα ἄλλα πολὺ μεγαλείτερα μυστικὰ κονδύλια δαπανᾷ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν κανεὶς δὲν γνωρίζει. Ἡ Συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν ἀπαγορεύει εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ εἰσάγῃ ὅπλα ἔξωθεν· μὄλον τοῦτο εἰσάγει μεγάλα ποσὰ ἐκ Σουηδίας, ὅπου ὁ οἶκος Κροὺπ ἐξουσιάζει τὴν πολεμικὴν βιομηχανίαν καὶ ἐξ Ὁλλανδίας. Ἡ αὐτὴ συνθήκη ἀπαγορεύει εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ πωλῇ καὶ νὰ ἐξάγῃ ὁπλισμούς· ἐν τούτοις, κάμνει μεγάλας ἐξαγωγὰς ὅπλων εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν καὶ πωλεῖ ὅπλα εἰς οἱονδήποτε Εὐρωπαϊκὸν κράτος ὅπερ ἀποφασίζει νὰ παραβῇ τὰς ἐκ τῶν συνθηκῶν ὑποχρεώσεις του.

Ἐν τούτοις ὁ Κροὺπ δὲν εἶναι σήμερον τὸ κέντρον τῆς διεθνοῦς ὀργανώσεως τῶν ἐξοπλισμῶν.

Καὶ ἡμεῖς ἐν Ἀμερικῇ κάμνομεν τὸ μέρος μας εἰς τὴν βιομηχανίαν αὐτὴν τοῦ θανάτου. Ἔχομεν ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ, οἵτινες εἶναι ἴσως οἱ ἀσπονδότεροι ἐχθροὶ πάσης διεθνοῦς συνεννοήσεως διὰ τὴν παγκόσμιον εἰρήνην. Ἐξοδεύομεν 200 ἑκατομμύρια δολλαρίων κατ' ἔτος δι' ἐξοπλισμοὺς—ὄχι διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ στόλου μας, ἀλλὰ διὰ κανόνια, τυφέκια, πολεμοφόδια, τάνκς, πολεμικὰ ἀεροπλάνα καὶ πολεμικὰ πλοῖα. Ὁ ἀντιπρόσωπός μας Σῆρερ ἐκαυχᾶτο ὅτι αὐτὸς ἐτορπίλλισε τὴν Ναυτικὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Γενεύης τοῦ 1927. Ἔχομεν τὰ μεγάλα ἐργοστάσιά μας τῆς φανερᾶς κατασκευῆς πολεμικῶν ὅπλων, ἔχομεν τὴν Ἑταιρίαν Δυπὸντ (Dupont) ἥτις κατασκευάζει τεραστίας ποσότητας ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, τὴν Ἑταιρίαν Χάλυβος Βηθλεέμ, ἥτις ἔχει φοβερὰν παραγωγὴν τηλεβόλων, χαλυβδίνων θωράκων διὰ πολεμικὰ πλοῖα, ὀβίδων καὶ τῆς ὁποίας τὰ ναυπηγεῖα καθελκύουν πολλὰ πολεμικὰ σκάφη κατ' ἔτος.

Αἱ πολεμικαὶ ὅμως βιομηχανίαι τῆς Ἀμερικῆς ὑστεροῦν τῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅπου ὁ οἶκος Βίκερς-Ἄρμστρογγ ἔχει τὰ πρωτεῖα. Ὁ οἶκος αὐτὸς προμηθεύει ὁπλισμοὺς εἰς τὰ διάφορα ἔθνη ἀξίας 100 ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἐτησίως. Βεβαίως κατασκευάζει καὶ μερικὰ εἰρηνικὰ εἴδη, οἷον ραπτομηχανάς, ἀλλὰ τὸ μέγιστον μέρος τῶν κατασκευῶν του καὶ τῶν κερδῶν του εἶναι τὰ πολεμικὰ εἴδη. Καὶ δὲν ἐργάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον. Ὁ ἥλιος δὲν δύει ἐπὶ τῶν διακλαδώσεων τῆς ἑταιρίας αὐτῆς. Ἔχει ἐργοστάσια ἐν Ρουμανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἰαπωνίᾳ, Ἱσπανίᾳ, Καναδᾷ, Ἰρλανδία, Ὁλλανδίᾳ καὶ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ. Εἶναι καὶ μέτοχος εἰς τὴν μεγάλην ἑταιρίαν Σκόντα, ἥτις κατασκευάζει τηλεβόλα καὶ πολεμικὰ εἴδη ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ. Οἱ διευθυνταὶ τοῦ οἴκου Βίκερς-Ἄρμστρογγ εἶναι καὶ διευθυνταὶ καὶ μέτοχοι μεγάλων Ἀγγλικῶν Τραπεζῶν. Αἱ μετοχαὶ Βίκερς-Ἄρμστρογγ θεωροῦνται ὡς αἱ μᾶλλον ἀσφαλεῖς καὶ κερδοφόροι, καὶ κατέχονται ὑπὸ Ἄγγλων ὑπουργῶν καὶ κηρύκων τῆς εἰρήνης, ὡς τὸν Νέβιλ Τσαίμπερλαιν, ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, τὸν Ὥστεν Τσαίμπερλαιν, ὅστις ἔλαβε τὸ βραβεῖον Νόμπελ διὰ τὰς προσπαθείας του ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, τὸν λόρδον Μπάλφουρ, ἰδιολόγον

καὶ φιλόσοφον, τὸν λόρδον Κινναίρδ, πρόεδρον τῆς Ἀγγλικῆς Χ. Α. Ν., διαφόρους ἐπισκόπους, κτλ. Τῷ 1914 ὁ σοσιαλιστὴς Φίλιππος Σνόουντεν εἶπεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων: «Θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ρίψῃ κανεὶς λίθον κατὰ τῆς πτέρυγος αὐτῆς (τῆς Κυβερνητικῆς) χωρὶς νὰ κτυπήσῃ συνάδελφον, ὅστις εἶναι μέτοχος μιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας».

Ἀλλ᾿ ὁ μεγαλείτερος παράγων τῆς βιομηχανίας αὐτῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπῆρξεν ὁ Ἕλλην Βασίλειος Ζαχάρωφ, ὁ ὁποῖος ἤρχισε τὸ στάδιόν του ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Ἀγγλικῶν ἐργοστασίων Νόρδεμφελτ, προμηθεύων ὅπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τὰ Βαλκάνια, ὁπόθεν καὶ ἀπέκτησεν ἀρκετὴν περιουσίαν. Βραδύτερον συναντηθεὶς μὲ τὸν Ἀμερικανὸν Χιρὰμ Μάξιμ, ἐφευρέτην τοῦ πολυβόλου, συνεταιρίσθη μετ᾿ αὐτοῦ, καὶ ἐφωδίασεν ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας μὲ πολυβόλα· Τῷ 1897 ἡ εταιρία Νόρδεμφελτ, ἧς οἱ κύριοι παράγοντες ἦσαν ὁ Ζαχάρωφ καὶ ὁ Μάξιμ, συνεχωνεύθη μὲ τὴν Βίκερς-Ἄμστρογγ, καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ὁ κολοσσὸς οὗτος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ζαχάρωφ ταχέως κατέστη ὁ κύριος παράγων. Ὁ πόλεμος τῆς Ν. Ἀφρικῆς τοῦ ἤνοιξε νέον στάδιον δράσεως καὶ οἱ Μπόερς μετ᾿ ὀλίγον ἀπεδεκάτιζον τὰ Ἀγγλικὰ στρατεύματα μὲ Ἀγγλικὰς σφαίρας Βίκερς Εἰς τὸν Ρωσσοϊαπωνικὸν Πόλεμον ἡ Βίκερς, ἤτοι, ὁ Ζαχάρωφ, ἐφωδίαζε μὲ πολεμικὰ εἴδη ἐξ ἴσου καὶ τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν, ἥτις ἦτο σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας. Τέλος, εἰς τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ὁ Ζαχάρωφ ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δράσεώς του. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Πολέμου ἐκείνου εἶχε συσσωρεύσει ἐκ τῶν αἱματηρῶν κερδῶν του τεραστίαν περιουσίαν ὑπολογισθεῖσαν εἰς 500 ἑκατομμύρια δολλαρίων! Τώρα γέρων φιλάσθενος καὶ καχεκτικός, δὲν ἠξεύρει τὶ νὰ κάμῃ αὐτὰ τὰ ἑκατομμύρια, τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς σφαγῆς ἑκατομμυρίων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων!

Εἴδομεν ἀνωτέρω τοὺς κολοσσοὺς τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας ἐν Γερμανίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ. Ἀλλ᾿ αὐταὶ αἱ χῶραι εἶναι μόνον οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας ταύτης. Ὁ κορμὸς ἔγκειται ἀλλαχοῦ—εἰς τὴν ***Γαλλίαν.***

Ἡ Γαλλία ἵσταται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς φοβερᾶς αὐτῆς διεθνοῦς ἐπιχειρήσεως τῶν ἐξοπλισμῶν. Εἶναι ἡ χώρα ἡ ὁποία ἐξοδεύει ἐκ τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ της περισσότερα δι᾿ ἐξοπλισμοὺς παρὰ οἱονδήποτε ἄλλο κράτος. Εἶναι ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἐξάγει καὶ πωλεῖ εἰς ἄλλας χώρας τὰ περισσότερα ὅπλα καὶ πολεμοφόδια. Εἶναι ἡ χώρα, ἥτις ἐξοδεύει περισσότερα πάσης ἄλλης διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ ἐδάφους της, δαπανήσασα ἓν δισεκατομμύριον φράγκων διὰ ὁλόκληρον ἅλυσσον φρουρίων καὶ ὀχυρωμάτων κατὰ μῆκος τῶν ἀνατολικῶν συνόρων της. Εἶναι τὴν σήμερον ἡ μεγαλειτέρα στρατιωτικὴ Δύναμις τοῦ κόσμου, μὲ στρατὸν ὅστις ἀριθμητικῶς πλησιάζει, καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐφοδιασμοῦ ὑπερτερεῖ, τὴν τεραστίαν στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν τῆς Γερμανίας τοῦ 1914. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν 600,000 ἀνδρῶν τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ ἵσταται σήμερον ὁ Σρατάρχης Βεϋγκάν, ὅστις ὅμως παραδόξως εἶναι ἀνὴρ εἰρηνόφιλος καὶ εὐλαβὴς Χριστιανός, ἐκπροσωπῶν τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης διὰ τῆς «ἀσφαλείας».

Ἡ Γαλλικὴ ἀπειλὴ κατὰ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου δὲν ἔγκειται εἰς τὸν στρατόν της ἢ εἰς τὰ μεθοριακὰ φρούριά της, ἀλλ᾿ ἀλλαχοῦ. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐδη-

μιουργήθη νέα κατάστασις. Οἱ Γάλλοι βιομήχανοι τῶν πελεμικῶν εἰδῶν δὲν εἶναι, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἀλφρέδος Κροὺπ καὶ ὁ Βασίλειος Ζαχάρωφ (εἰς τὴν νεανικήν του ἡλικίαν), ταπεινοὶ ἱκέται, ἐκλιπαροῦντες τὰς παραγγελίας τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας των. Ἡ δύναμίς των ἔχει διεισδύσει τόσον βαθέως εἰς τὴν πολιτικήν, βιομηχανικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, ὥστε νὰ ἦναι ὑπό τινας ἐπόψεις ἰσχυρότεροι τοῦ Κράτους, καὶ νὰ δύνανται νὰ παρασύρουν τὸ Κράτος ἑκὸν ἄκον εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἰδίων των συμφερόντων. Ἐργάζονται ἀθορύβως, διότι φοβοῦνται τὴν δημοσιότητα καί, ὡς πανίσχυροι ποῦ εἶναι, ἔχουν τὰ μέσα νὰ ἀποφεύγουν τὴν δημοσιότητα. Ἐν τούτοις, εἶναι γνωστοὶ εἰς τοὺς μελετῶντας τὴν κατάστασιν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν μία ἐξέχουσα μορφὴ εἶναι ὁ Κάρολος Σνέϊδερ, πρόεδρος τῆς μεγάλης ἑταιρίας Σνέϊδερ - Κρεζῶ, κατασκευῆς ὁπλισμῶν, καὶ διευθυντὴς ἑκατοντάδων μικροτέρων ἑταιριῶν τοῦ αὐτοῦ κλάδου, διεσπαρμένων καθ᾽ ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἡ Ἑταιρία Σνέϊδερ - Κρεζῶ ἔχει ἰδιόκτητα ὠρυχεῖα σιδήρου καὶ γαιανθράκων, καμινευτήρια καὶ ἐργοστάσια εἰς ὁλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

Ὁ Σνέϊδερ εἶναι συνάμα καὶ διευθυντὴς τῆς μεγάλης «Τραπέζης Παρισινῆς Ἑνώσεως», τῆς ὁποίας μία τῶν ἐπικερδεστέρων ἐργασιῶν εἶναι ἡ τοποθέτησις δανείων πρὸς ἀγορὰν ὁπλισμῶν. Τῷ 1920 ἵδρυσεν ὁ Σνέϊδερ τὴν ἑταιρίαν «Εὐρωπαϊκὴν Βιομηχανικὴν καὶ Οἰκονομικὴν Ἕνωσιν» μὲ κεφάλαια 140 ἑκατομ. φράγκων, μέσῳ τῆς ὁποίας ἡ ἑταιρία Σνέϊδερ - Κρεζῶ διευθύνει καὶ ἐξουσιάζει 182 ἄλλας Γαλλικὰς Ἑταιρίας, αἵτινες κατασκευάζουν κανόνια, πολυβόλα, τάνκς, ὀβίδας, πολεμοφόδια καὶ χημικὰ εἴδη πολέμου. Ἐκ δὲ τῶν 300 ἑκατομ. δολλαρίων, ἅτινα κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς ἀποτελοῦν τὰ κεφάλαια τῆς Γαλλικῆς πολεμικῆς βιομηχανίας, ἡ Σνέϊδερ - Κρεζῶ ἔχει τὴν μερίδα τοῦ λέοντος.

Ἀλλ' ἡ ὡς ἄνω ἑταιρία «Εὐρωπαϊκὴ Ἕνωσις» ἔχει ἔτι εὐρύτερον προορισμὸν δράσεως. Δι᾽ αὐτῆς ἡ Σνέϊδερ - Κρεζῶ διευθύνει 230 πολεμικὰς βιομηχανίας εἰς ξένας χώρας, μεταξὺ δὲ ἄλλων τὰ μεγάλα ἐργοστάσια ὁπλισμῶν «Σκόντα» ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ, τῶν ὁποίων κατέχει τὰ 56 % τῶν μετοχῶν. Τῆς «Σκόντα» μέτοχος εἶναι καὶ ὁ Μπένες, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ αὐτὸς μέγας ἀπόστολος τῆς παγκοσμίου εἰρήνης! Ἡ «Σκόντα» ἔχει ἐργοστάσια ὄχι μόνον ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Πολωνίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ. Τοιουτοτρόπως ἡ Γαλλικὴ βιομηχανία ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων, διευθυνομένη ὑπὸ τῆς ἑταιρίας Σνέϊδερ - Κρεζῶ, ἔχει ἐκτείνει τοὺς πλοκάμους της μέχρι τοῦ ποταμοῦ Βίστουλα καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. (Ἕπεται τὸ τέλος).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΑΚΗΣ

Πλήρης ἡμερῶν ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Ἰωάννης Χρυσάκης, ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐν Ἀθήναις ζώντων Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν, ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἷς ἐκ τῶν λαϊκῶν πρεσβυτέρων τῆς ἐνταῦθα Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας καὶ διευθυντὴς τοῦ Κυριακοῦ αὐτῆς Σχολείου. Εἰς Ἀθήνας ἦλθε τὸ πρῶτον ὡς μεῖραξ πρόσφυξ

μετ' ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας του κατὰ τὴν μεγάλην Κρητικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1866 - 69, ὁπότε χιλιάδες γυναικοπαίδων κατέφυγον ἐκ Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης παραμείνας καὶ νυμφευθεὶς ἐνταῦθα, βραδύτερον ἐπεδόθη εἰς τὴν γαλακτοκομίαν καὶ ἀγοράσας παρὰ τοῦ Κ. Μέρλιν τὰς τὸ πρῶτον τότε εἰσαχθείσας ἐν Ἑλλάδι Ἑλβετικὰς ἀγελάδας, ὠργάνωσε τὸ πρότυπον Εὐρωπαϊκὸν βουστάσιον καὶ ὑπηρεσίαν διανομῆς ἁγνοῦ γάλακτος, ὅπερ ἔκτοτε ἔφερε τὸ ὄνομά του καὶ ὅπερ ἐσημείωσεν ἐποχὴν εἰς τὴν σύγχρονον Ἀθηναϊκὴν γαλακτοκομίαν. Μετ' ὀλίγον ἤνοιξε τὸ γνωστὸν κατάστημα τεϊοποσίας (Tea Rooms)—καὶ αὐτὸ τὸ πρῶτον τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις—εἰς τὸ ὁποῖον βραδύτερον προσετέθη καὶ ἑστιατόριον ἐκλεκτόν.

Καθ' ὅλον τὸν βίον του ὁ Ἰωάννης Χρυσάκης, καὶ ὡς πτωχὸς καὶ ὡς πλούσιος, διηύθυνε τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπιχείρησίν του συμφώνως πρὸς τὰς θρησκευτικάς του ἀρχάς.

Ὄχι μόνον τὸ γάλα, ὅπερ παρέδιδεν εἰς τὴν μεγάλην του πελατείαν, ἦτο πάντοτε ἀπολύτως ἁγνὸν καὶ ἡ ὑπηρεσία του ἀκριβὴς καὶ εὐσυνείδητος, ἀλλὰ καὶ τὸ κατάστημά του ἦτο τὸ μόνον τοῦ εἴδους του, ὅπερ ἔμενε κλειστὸν τὰς Κυριακάς, συμφώνως πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν ἀρχὴν τῆς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς ἡμέρας ὡς ἡμέρας ἁγίας. Τὰς δὲ Κυριακὰς ὡδήγει τὴν οἰκογένειάν του ἀνελλιπῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μεθ' ὃ ἐδαπάνα τὰς ὑπολοίπους ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς ἀσχολίας πνευματικάς. Τὸν κανόνα τοῦτον ἐτήρησεν αὐστηρῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως καθ' ὅλον του τὸν μακρὸν βίον, καταφρονήσας τὰ ὑλικὰ κέρδη τῆς κατὰ Κυριακὴν κοσμικῆς ἐργασίας. Ἀνέθρεψε δὲ πολυμελῆ οἰκογένειαν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. Εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ἀφῆκε παράδειγμα ἀληθῶς ἀξιοζήλευτον.

Ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς», οὗτινος ὁ μακαρίτης ὑπῆρξεν ἐπὶ 60ετίαν τακτικὸς συνδρομητής, συλλυπεῖται ἀπὸ καρδίας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, αἵτινες βεβαίως ἔχουσιν ὡς παρηγορίαν των τὴν ἀνάμνησιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ τὴν ἀκλόνητον Χριστιανικὴν ἐλπίδα τῆς ἐπανευρέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ πέραν τοῦ τάφου αἰωνίᾳ ζωῇ.

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Διήγημα τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25ον

Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν συμβάντων τούτων, ἡ Αἰγίσθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀνέμενε τὴν ἐπάνοδον τοῦ συζύγου της ἀπὸ τοὺς Φιλίππους, ὅπου εἶχε μεταβῆ δι' ὑποθέσεις του πρὸ ἡμερῶν. Ἀλλ' αἱ ἡμέραι παρήρχοντο καὶ ὁ Ἡρακλῆς δὲν εἶχε φανῆ, ἡ δὲ στενοχωρία τῆς Αἰγίσθης ηὔξανε καθ' ἑκάστην, διότι τὸν ἤξευρε τυπικώτατον, ἀκριβῆ καὶ πάντοτε συνεπῆ εἰς τὸν λόγον του.

Ἐπὶ τέλους δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀμφιβολίαν, εἰς τὴν ὁποίαν προσετίθετο τώρα καὶ κάποιος ἀόριστος φόβος, ὅθεν μίαν πρωΐαν ἔλαβεν εἰς τὰς

ἀγκάλας της τὸν μικρόν της υἱὸν Γάϊον καί, ὅπως ἦτο, χωρὶς καλύπτραν, διέσχισε τὸν κῆπον, ὅστις ἐχώριζε τὸ οἴκημά της ἀπὸ τὴν ἔπαυλιν τοῦ Πολιτάρχου Γαΐου, διὰ νὰ ζητήσῃ παρηγορίαν καὶ νὰ λάβῃ νεωτέρας εἰδήσεις ἀπὸ τὴν προστάτιδα καὶ φίλην της κυρίαν Οἰνόην. Τὴν εὗρῆκε περιτριγυρισμένην ἀπὸ ἀποσκευάς, τὰς ὁποίας δύο θεράπαιναι ἡτοίμαζον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν της.

— Μ' εὑρίσκεις ἑτοίμην διὰ ταξεῖδι, εἶπεν ἡ Οἰνόη, ἀφοῦ ἠσπάσθη τὴν Αἰγίσθην καὶ τὸ τέκνον της. Ἀλλὰ σὺ τί ἔχεις, Αἰγίσθη; Πῶς εἶσαι ἔτσι; Ἔκλαιες; Τί ἔχεις;

Τῆς Αἰγίσθης οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπλημμύρισαν δάκρυα· πρὶν ὅμως δυνηθῇ νὰ ἀπαντήσῃ, ἐφάνη εἰς τὴν θύραν ὁ Πολιτάρχης Γάϊος, ὅστις ἰδὼν αὐτήν, τὴν ἐχαιρέτησε μὲ δισταγμόν, προσθέσας:

— Ὥστε τὸ ἔμαθες βλέπω καὶ σύ.

— Τί; ἠρώτησεν ἔντρομος ἡ Αἰγίσθη, τί συμβαίνει;

— Μᾶς ἦλθαν εἰδήσεις ἀπὸ τοὺς Φιλίππους. Δύο ἔμποροι ἀπ' ἐκεῖ ἔφθασαν καὶ λέγουν ὅτι ἔγειναν συλλήψεις Χριστιανῶν, ἐνῷ εὑρίσκοντο εἰς τὴν σύναξίν των...

— Καὶ ὁ Ἡρακλῆς; Ἐσώθη; ἐφώναξε μὲ ὀξεῖαν κραυγὴν ἡ Αἰγίσθη «Ἐσώθη;»

— Δὲν εἶναι βέβαιον· θεωρεῖται ὅμως μᾶλλον πιθανόν, ἀφοῦ ἔκτοτε δὲν ἐφάνη πουθενά, ὅτι ἀπήχθη μὲ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν Ρώμην, μὲ τὸ πλοῖον ποῦ ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τὴν ἑπομένην πρωΐαν... Ἀλλὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ἐχάθη τὸ πᾶν, Αἰγίσθη. Ἐγὼ φεύγω διὰ τὴν Ρώμην αὔριον. Ἔχω φίλους ἐκεῖ ἰσχυρούς. Θὰ ἐνεργήσω τὰ πάντα ὅπως ἀπελευθερωθῇ ὁ σύζυγός σου!

Ἡ Αἰγίσθη ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά της ἐνώπιον τοῦ Πολιτάρχου, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας της ὑψηλὰ πρὸς αὐτὸν τὸ βρέφος της, καὶ ἱκετεύουσα ἐναγωνίως:

— Καλὲ καὶ ἀγαπητὲ Κύριε! Πάρε μας μαζύ σου! Δὲν θὰ σοῦ εἶμαι βάρος, θὰ ἐπαιτῶ. Μόνον νὰ μὴ μείνω ἐδῶ. Νὰ ὑπάγω νὰ εὕρω τὸν ἄνδρα μου!». καὶ λυγμοὶ διέκοψαν τοὺς λόγους της.

Ὁ Γάϊος δὲν ἔμεινεν ἀσυγκίνητος πρὸ τοῦ πόνου τῆς νέας, ἀλλὰ καὶ ἡ Οἰνόη ἥνωσε τὰς παρακλήσεις της πρὸς τὰς τῆς Αἰγίσθης.

— Ἂς ἔλθῃ μαζύ μας, Γάϊε. Εἶναι τρομερὸν νὰ τὴν ἀφήσωμεν ἐδῶ. Ἂς ἔλθῃ ὡς πρώτη μου ἀκόλουθος καὶ τὸν μικρόν σου συνονόματον τὸν Γάϊον θὰ τὸν προσέχῃ ἡ Χλόη μαζὺ μὲ τὸν μικρόν μας Ἴωνα... Ἂς τοὺς πάρωμεν, Γάϊε μου!»

Ὁ Πολιτάρχης ἐσκέπτετο ὅτι ἡ πρόσληψις τῆς Αἰγίσθης μὲ βρέφος θὰ περιέπλεκε τὰ πράγματα εἰς τόσον μακρυνὸν ταξεῖδι, μὲ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ καιροῦ, ἀλλ' εἶπε:

— Ἂς γίνῃ ὅπως τὸ θέλετε. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν εὑρισκόμην ἐγὼ εἰς οἵαν δήποτε δυσκολίαν, ὁ Ἡρακλῆς θὰ ἔκαμνε δι' ἐμὲ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοῦτο! Λοιπόν, Αἰγίσθη, παρηγορήσου καὶ ὅλα θὰ διορθωθοῦν. Τώρα ὅμως θὰ σπεύσῃς νὰ ἑτοιμασθῇς, διότι αὔριον ἀναχωροῦμεν.

Τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν λιμένα τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ συνοδία τοῦ Πολιτάρχου

Γαΐου ἐπεβιβάζετο μεγάλου πλοίου ὑπὸ τὰ σήματα τῆς Ρώμης. Ἀλλ' οὔτε ἡ πολυτέλεια τοῦ διαμερίσματος τῶν κυριῶν, ἡ ἀναπαυτικὴ θέσις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐστρωμένη μὲ μαλακοὺς τάπητας καὶ μαξιλάρια, καὶ καλῶς προφυλαγμένη διὰ τέντας, ἔκαμνον ἐντύπωσιν εἰς τὴν Αἰγίσθην. Δι' αὐτὴν θὰ ἦτο τὸ ἴδιον ἂν τὸ πλοῖον ἦτο ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ρυπαρὰ καὶ ὄζοντα θαλασσοδαρμένα φορτηγὰ σκάφη τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅταν ἐπάτησεν ἐπὶ τοῦ πλοίου, φέρουσα σφιχταγκαλιασμένον τὸ βρέφος της, μία μόνη ἰδέα τὴν κατεῖχεν, ὅτι μετέβαινε πρὸς τὸν σύζυγόν της.

Ἦτο μακρὸς ὁ πλοῦς ἀπὸ Νεαπόλεως εἰς Ρώμην, τὸν χειμῶνα δὲ ἰδίως ὑπῆρχε κάθε πιθανότης ὅτι λόγῳ τῶν σφοδρῶν τρικυμιῶν τὰς ὁποίας ἀπήντων τὰ πλοῖα, θὰ ἦσαν ἠναγκασμένα νὰ διαχειμάσουν εἰς κανένα διάμεσον λιμένα. Ἀλλ' ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μάξιμος προσκαλούμενος οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Ρώμην ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, εἶχεν ἐκπλεύσει, ἦτο εὐνοϊκή, καὶ ὁ πλοῦς σύντομος καὶ εὐχάριστος. Ἔφθασαν αἰσίως εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, τὸν ὁποῖον ἀνῆλθον μέχρι τῆς πρώτης ἀποβάθρας, ὅπου τοὺς ἀνέμενεν ὁ Ἕκτωρ μὲ τὴν οἰκογένειάν του, διὰ νὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς τὴν Ρώμην δι' ἰδιαιτέρας λέμβου, ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὴν ἀκτοπλοΐαν ἀποκλειστικῶς. Τοὺς μετεβίβασεν ἐπὶ τοῦ πολυτελῶς εὐπρεπισμένου καὶ σημαιοστολίστου τούτου σκάφους, μὲ συνοδείαν μουσικῆς, χωρὶς νὰ φεισθῇ δαπάνης, ὅπως πανηγυρίσῃ τὴν εὐτυχῆ ἀνεύρεσιν τῆς ἀδελφῆς του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐχωρίζετο τόσα ἔτη. Δὲν ᾐσθάνετο δὲ μόνον χαράν, ἀλλὰ καὶ βαθεῖαν ἱκανοποίησιν, παρατηρῶν τὴν Ἐλπινίκην ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας της. Ἐθαύμασε τὴν γλυκεῖάν της ἀξιοπρέπειαν, τὴν ἤρεμον πειθαρχίαν ποὺ ἤσκει ἐπὶ τῶν τέκνων της καὶ μεγάλως ἔχαιρε βλέπων μὲ πόσον σεβασμὸν ὁ σύζυγός της ἐφέρετο πρὸς αὐτήν.

Πρὶν ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸ οἴκημα, τὸ ὁποῖον ὁ Ἕκτωρ τοῖς εἶχε προμηθεύσει κατὰ τὸ μέρος τῶν Σαλλουστείων Κήπων, πλησίον τοῦ Κέντρου τῆς Πραιτωριανῆς φρουρᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐξετέλει χρέη ὁ βαθμοῦχος Μάξιμος, ὁ Ἕκτωρ ἀπήτησεν ὅπως ἡ ἀδελφή του μὲ τὸν γαμβρόν του καὶ τὰ τέκνα των διέλθουν μίαν ἑβδομάδα εἰς τὴν οἰκίαν του. διὰ νὰ γνωρισθοῦν καλλίτερον αἱ δύο οἰκογένειαι καὶ ἀπολαύσουν ὁμοῦ τὴν χαρὰν τῆς αἰσίας ἑνώσεώς των. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἡ Οὐρανία καὶ ἡ Ἐλπινίκη συνεδέθησαν δι' ἀμοιβαίας συμπαθείας καὶ ἐκτιμήσεως, ἐνῷ ὁ Ἕκτωρ ἠδυνήθη νὰ μελετήσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Μαξίμου καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ περισσότερον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, τὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν ὁποίων ἐπήγαζεν ἡ σταθερά του εὐθύτης.

Ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἑβδομάδων οἱ νεήλυδες εἶχον τόσον τελείως ἐναρμονισθῇ μὲ τὸ νέον των περιβάλλον, μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς μητροπόλεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, μὲ τὴν ποικίλην της κίνησιν ἀνθρώπων ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν, μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν εὐνοουμένων τάξεων καὶ τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν εὐμαρείας καὶ τάξεως, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι δὲν εἶχον ζήσει ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν Ρώμην ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς των.

Καὶ οὕτω παρῆλθον οἱ χειμερινοὶ μῆνες.

(ἀκολουθεῖ)